

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

**TESTOVANIE METODIKY TESTU AGRESIVITY
AMERICKÉHO STAFORDŠÍRSKEHO TERIÉRA NA
VYBRANEJ VZORKE JEDINCOV**

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

**TESTOVANIE METODIKY TESTU AGRESIVITY
AMERICKÉHO STAFORDŠÍRSKEHO TERIÉRA NA
VYBRANEJ VZORKE JEDINCOV**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Študijný program:	Špeciálne chovateľské odvetvia
Študijný odbor:	4179800 Živočíšna produkcia
Školiace pracovisko:	Katedra špeciálnej zootechniky
Školiteľ:	Peter Juhás, Mgr., PhD.

Nitra 2011

Bc. Anna MAZÚROVÁ

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Anna Mazúrová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Testovanie metodiky testu agresivity Amerického stafordširskeho teriéra na vybranej vzorke jedincov“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry. Diplomová práca nadväzuje na bakalársku záverečnú prácu MAZÚROVÁ, A. (2009): Chov Amerického stafordširskeho teriéra u nás a vo svete, UVL Košice, 2009.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 15. apríla 2011

Anna Mazúrová, Bc.

Pod'akovanie

Dovoľujem si vyjadriť úprimné poďakovanie môjmu školiteľovi Mgr. Petrovi Juhásovi, PhD., za odborné a trpezlivé vedenie počas celej prípravy diplomovej práce. Taktiež ďakujem všetkým tým, ktorí mi akokoľvek pomohli pri získavaní potrebných údajov na realizáciu diplomovej práce vo výsledkovej časti, či už figurantom alebo majiteľom testovaných psov. V neposlednom rade moje poďakovanie patrí mojim rodičom za morálnu podporu a trpezlivosť počas celého štúdia.

Abstrakt v štátnom jazyku

Diplomová práca sa zaoberá testovaním metodiky testu agresivity plemena Americký stafordšírsky teriér. Na túto metodiku sme použili modifikovaný MAG test. V práci sme vykonali test na vybranej vzorke 10 jedincov z rôzneho chovateľského prostredia, veku a pohlavia. Pozostával z viacerých subtestov. Jedinci boli oslovení priateľským spôsobom za prítomnosti majiteľa a za jeho absencie. To isté sme zopakovali nepriateľským spôsobom. Ďalší subtest spočíval v reakcii na akustický podnet. Na základe výsledkov sme zistili, že šesť z testovaných jedincov sa prejavovalo submisívne, pričom ich povaha bola vyrovnaná. Jeden pes sa síce prejavoval voči figurantovi submisívne ale celkovo bol jeho charakter nevyrovnaný. Ďalší pes prejavoval submisivitu s prvkami strachu. Traja psy sa prejavili ako dominantné jedince. Dva z nich vykazovali mierne známky agresivity, u jedného spôsobené strachom o majiteľa, u druhého strachom zo samoty.

Kľúčové slová: Americký stafordšírsky teriér, bojové psy, agresivita, MAG test

Abstrakt v cudzom jazyku

The diploma work deals with testing of methodology of a test of assertiveness of a race an American Staffordshire terrier. We used a modified MAG test for this methodology. We realized the test with chosen pattern of ten individuals from various breeder ambient, age and sex. It consisted of several subtests. Individuals were accosted in friendly way in presence of the owners but also his absence. The same we did in unfriendly way. The other subtest embodied in reaction on acoustic impulse. According to the results we found out, that six of tested individuals showed themselves submissive and their character was balanced. One of the dogs showed itself to a figurant submissive but his character was unbalanced. The other dog showed submissiveness but with elements of fear. Three dogs presented themselves as the dominant individuals. Two of them showed mild marks of assertiveness, in one of them caused by anxiety about an owner, in the second one caused by anxiety about solitude.

Obsah

Obsah	5
Zoznam ilustrácií	7
Zoznam tabuliek	8
Zoznam skratiek a značiek.....	9
Úvod	10
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky.....	11
1.1 Pes – čeľaď Canidae	11
1.2 Podstata chovu psov	12
1.3 Správanie psov.....	12
1.3.1 Sociálne správanie	13
1.3.2 Materinské správanie	14
1.3.3 Agresivita.....	14
1.3.4 Poruchy správania.....	15
1.4 Testovanie vlastností psov.....	17
1.5 História plemena Amerického stafordširskeho teriéra	18
1.6 Individualita plemena	23
1.7 Organizácia chovu Amerického stafordširskeho teriéra.....	25
1.7.1 Štandard plemena.....	25
1.7.2 Cerebellar ataxia	27
1.7.3 Súťaže	29
1.7.4 Slovenský klub chovateľov teriérov a foxteriérov.....	32
1.7.4.1 Vznik a história klubu.....	32
1.7.4.2 Stanovy klubu	32
1.7.4.3 Chovné jedince.....	33
1.7.5 Klub Amerických stafordširských teriérů – Česká republika	35
1.7.6 The Stafforshire Terrier club of America- Spojené štáty americké	36
2 Cieľ	38
3 Materiál a metódy	39
3.1 Popis testovaných psov.....	39
3.1.1 Pozorovaný subjekt č. 1	39
3.1.2 Pozorovaný subjekt č. 2	39
3.1.3 Pozorovaný subjekt č. 3	40

3.1.4	Pozorovaný subjekt č. 4	41
3.1.5	Pozorovaný subjekt č. 5	41
3.1.6	Pozorovaný subjekt č. 6	42
3.1.7	Pozorovaný subjekt č. 7	43
3.1.8	Pozorovaný subjekt č. 8	43
3.1.9	Pozorovaný subjekt č. 9	44
3.1.10	Pozorovaný subjekt č. 10	45
3.2	Zber dát.....	46
3.2.1	Testovacia schéma	46
3.2.2	Pozorované elementy správania.....	47
3.3	Analýza dát.....	50
4	Výsledky	52
4.1	Správanie jedincov v testoch	52
4.1.1	Pes Engel.....	52
4.1.2	Pes Affinity	52
4.1.3	Pes Asan.....	52
4.1.4	Pes Aurora.....	53
4.1.5	Pes Daddy	53
4.1.6	Pes Jack.....	53
4.1.7	Pes Nely	54
4.1.8	Pes Tito	54
4.1.9	Pes Bessy	54
4.1.10	Pes Aston	55
4.2	Porovnanie kompletného správania sa jednotlivých psov v teste	55
4.3	Porovnavanie individuálnych subtestov podľa správania psov.....	56
5	Diskusia	57
6	Návrh na využitie poznatkov v praxi	59
	Záver	60
	Zoznam použitej literatúry	61
	PRÍLOHY	65

Zoznam ilustrácií

Obrázok 1: Príklady ochranných odevov a obojkov	19
Obrázok 2: Amstaf v zápale boja o palicu	24
Obrázok 3: Typický úsmev 2	25
Obrázok 4: Typický úsmev 1	25
Obrázok 5: Výstavný postoj AST 2	27
Obrázok 6: Výstavný postoj AST 1	27
Obrázok 7: Weight Pull.....	29
Obrázok 8: High Jump	30
Obrázok 9: Triatlon	30
Obrázok 10: Hang Time	31
Obrázok 11: Preťahovanie o lano	31
Obrázok 12: Submisívny postoj	47
Obrázok 13: Dominantný postoj	47
Obrázok 14: Státie	47
Obrázok 15: Pery priťahované, ku kútikom	48
Obrázok 16: Pery priťahované k ňufáku	48
Obrázok 18: Chvost vztýčený	49
Obrázok 17: Chvost vtiahnutý po brucho.....	49

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Formy normálneho agresívneho správania psov	15
Tabuľka 2: Mimické výrazové vyjadrenie emócií u psa	17
Tabuľka3: Chovné psy AST Slovenského klubu chovateľov teriérov a foxteriérov	17
Tabuľka4: Chovné suky AST Slovenského klubu chovateľov teriérov a foxteriérov	34
Tabuľka 5: Bodová sústava 1	49
Tabuľka 6: Bodová sústava 2	49
Tabuľka 7: Bodová sústava 3	49

Zoznam skratiek a značiek

a i.	a iné
a pod.	a podobne
AKC	american kennel club
amstaf	Americký stafordšírsky teriér
AST	Americký stafordšírsky teriér
cca.	približne
cm	centimeter
ČMKU	Českomoravská kynologická unie
DNA	kyselina deoxyribonukleová
FCI	Federation cynologique internationale
hod.	hodina
KAST	Klub amerických stafordšírských terierů - ČR
kg	kilogram
napr.	napríklad
nl.	nášho letopočtu
pnl.	pred naším letopočtom
príp.	prípadne
PP	preukaz o pôvode psa
SKCHTaF	Slovenský klub chovateľov teriérovo a foxteriérovo
SPZ	Slovenský poľovnícky zväz
STCA	Staffordshire Terrier Club of America
str.	strana
t.j.	to jest
tzv.	takzvaný
UKC	americký kynologický klub
USA	Spojené štáty americké

Úvod

V dnešnej dobe sa v médiách často kladie otázka aké je potrebné a možné riešenie problému, ktorý je spojený s výskytom prípadov spôsobenej ujmy na zdraví človeka psami. Problém so psami, ktoré sú označované ako nebezpečné alebo bojové je možné len ťažko označiť za problém určitých plemien. Je to problém chovania sa konkrétneho jedinca vyplývajúci z jeho výchovy (Bugarský a kol., 2008).

Touto prácou sme priblížili plemeno Americký stafordšírsky teriér a jeho povahové črty, keďže je tiež často označované ako bojové plemeno. Rozobrali sme psa ako takého, sústredili sme sa na históriu bojových psov, ďalej sme priblížili charakter, individualitu, chov plemena a samozrejme sme vykonali modifikovaný MAG test na našej vybranej vzorke jedincov. Tá pozostávala zo psov rôzneho veku a z rôzneho sociálneho zázemia, kde sme poukázali na submisívne postoje psov voči neznámej osobe.

K výberu tejto problematiky ma tiež viedol môj vzťah ku kynológii a chovateľstvu. Keďže som sama majiteľkou a chovateľkou spomínaného plemena, osobne a často sa stretávam s neprimeranou reakciou na tohto psa.

Cieľom diplomovej práce je priblížiť tú skutočnosť, že „bojové“ psy boli vyšľachtené na boj zvierat'a proti zvierat'u a nie pes voči človeku. Toto bolo i v minulosti veľmi prísne trestané smrťou takto previneného jedinca. Ako spomína Bugarský a kol. (2008) je potrebné venovať pozornosť výcviku psov a hlavne výchove ich majiteľov. Čo sa potvrdilo aj vo výsledkoch našich testov, kedy sa odzrkadlilo správanie psov na ich výchove.

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

Predpokladá sa, že ľudia a skrotené vlky začali spolu žiť v poslednej ľadovej dobe pred viac ako 12000 rokmi. Vlky, predkovia našich domácich psov, sú zvieratá, ktoré žili rady v spoločnosti ďalších jedincov svojho druhu, vo svorke. Ľudia využili tieto vlastnosti a výberovou plemenitbou mnohých generácií dosiahli to, že naše domáce psy sú veľmi spoločenské a oddané. Rôzne plemená psov vyhľadávajú spoločnosť ľudí v rôznom rozsahu, ale všetky rady žijú vo svorke s inými – či už psami, alebo ľuďmi (Bailey, 2003).

Obyvatelia starovekého Egypta a západnej Ázie ako prví začali šľachtiť charakteristické typy psov. Už v staroveku ľudia chovali poľovné psy, pretekárske psy a tiež ich chovali ako svojích spoločníkov (Cluttonová-Brocková, 1999).

Ako hovorí Palmerová (1997) niektoré plemená boli pôvodne vyšľachtené pre svoju zúrivosť strážiaci pud, iné ako čisto poľovné psy, psy domáce a na mnohé iné účely. Psy sa rozdeľujú do rôznych skupín podľa účelu na ktoré boli vyšľachtené.

1.1 Pes – čeľaď Canidae

Psy sú čeľaď psovitéch šeliem, ktorej pomenovanie Canidae pochádza z latinského slova canis, teda pes. Táto čeľaď zahŕňa 35 druhov žijúcich vlkov, šakalov, líšok a psov a všetci jej príslušníci sú mäsožravce (Cluttonová-Brocková, 1999). Cunliffeová (1999) hovorí, že predpoklady pre vývoj všetkých súčasných mäsožravcov sa vytvorili asi pred dvoma miliónmi rokov, koncom Poliocénu.

V pracovnej skupine sa nachádzajú psy pôvodne vyšľachtené na stráženie oviec a dobytky. Niektoré z plemien patriacich do tejto skupiny, boli pôvodne krížené na dosiahnutie dravosti, ale po starostlivom šľachtení sa zmenili na nežné zvieratá. Úžitkové psy je pomenovanie pre skupinu psov, ktoré neboli vyšľachtené na žiaden špecifický účel. Do tejto skupiny zaradíme tradičných domácich psov, nové plemená a tie, ktoré nemôžu byť zaradené. Plemená, ktoré patria do skupiny spoločenských plemien boli vyšľachtené len na to aby robili dobrých spoločníkov. Lovecké psy boli zas vyšľachtené na lov pomocou zraku a čuchu (Palmerová, 1997).

1.2 Podstata chovu psov

Chov psov nie je iba rozmnožovanie jedincov ľubovolnej kvality. Na túto vysoko odbornú činnosť, dozerajú kluby a im nadradené chovateľské organizácie a medzinárodná kynologická federácia. Chovateľská činnosť musí byť zameraná najmä na genetiku, históriu a súčasný stav zvoleného plemena (Kholová, 2002).

Ako hovorí Dostál (2007), cieľom chovu psov je mať geneticky zdravé psy, ktoré budú produkovať i geneticky zdravé potomstvo. Chov psov vyžaduje vzájomnú spoluprácu chovateľov, chovateľských klubov, kynologických organizácií a vedeckých pracovísk. Len tak môžeme odchovať zdravé psy s dokonalými vlastnosťami pre požadovaný výkon.

Procházka (1989) tvrdí, že základným článkom v chove psov je chovateľ. Preto by základnou podmienkou pre zvyšovanie úrovne chovu malo byť i zvyšovanie odbornej úrovne chovateľov. Ďalej hovorí, že riadenie chovu psov je zodpovedná činnosť voči chovateľom, či majiteľom nových šteniat. Procesy biologických premien pri chove zvierat sú niekedy rýchle, následky sú však dlhodobé. Nedôsledok v chove má častokrát za následok negatívne výsledky, ktoré sa potom dlhodobo a ťažko odstraňujú. Preto je riadenie chovu často spojené s istými zásahmi ako je vyradenie nevyhovujúceho jedinca z chovu.

Aby sme vedeli ohodnotiť jedinca využívame k tomu štandar, čo je presný obraz ideálnych vlastností dokonalého predstaviteľa plemena. Určuje nie len všetky vonkajšie vlastnosti psa ale tiež jeho povahu a temperament. Tieto sa hodnotia na výstavách, bonitáciách či zvodoch. Okrem hodnotenia zovňajšku a povahy sa testujú psy aj na rôzne ochorenia. Sú to najmä testy genetických, dedičných ochorení, ktoré sú špecifické pre jednotlivé plemená (Kholova, 2002).

1.3 Správanie psov

Človek prejavoval záujem o zvieratá a ich správanie už od nepamäti. Spočiatku sa o ne zaujímal ako o zdroj potravy, neskôr sa stali uctievanými. Nakoniec sa mnohé stali spoločníkmi človeka (Kottferová a kol., 2008).

Podstatu správania ovplyvnili ako uvádzajú Kottferová a kol. (2008) viaceré výskumné smery. Za najvýznamnejšie možno považovať prístup Pavlovej ruskej fyziologickej školy, a ten možno chápať v zmysle reflexnej činnosti a podmieňovania. Sú známe jej 4 hlavné zásady: 1. princíp jednoty organizmu a prostredia, 2. princíp

celistvosti organizmu, 3. princíp nervizmu a 4. teória reflexu. Pavlov tak teoreticky rozpracoval spôsoby regulácie správania nervovým systémom.

Behavioristi definujú správanie, ako píše Abrantes (2007) z iného pohľadu. Striktní behavioristi predpokladajú, že celkové správanie je naučené a vyvolané podmieňovaním. Podľa ortodoxných behavioristov sa zvieratá musia učiť všetkým vzorom správania metódou pokusov a omylov. Existuje však i úplne odlišný prístup k hodnoteniu správania.

1.3.1 Sociálne správanie

Sociálne správanie je správanie sa členov istého spoločenstva, zamerané na udržanie tohto celku. Zložité sociálne prejavy zdedili psy po svojich divokých predkoch. Tieto prejavy vďaka procesu vpečatenia a domestikácii, nie sú výlučne zamerané len na psy, ale ovplyvňujú aj vzťah človeka so psom (Mikulica, 2004 Kottferová a kol.,2008).

Psy riešia konflikty agonistickým správaním. Ak by pes riešil vo vnútri skupiny konflikty strachom a agresivitou, bol by vyčerpaný a neskôr by nemusel zvládnuť vyhnat' votrelca zo svojho teritória. U psov sa postupne vyvinuli signály, ktoré dávajú najavo porážku. Tieto signály ukončia boj než dôjde k zraneniu. Dominantné a submisívne postavenie si psy formujú v roztržkách. Tieto roztržky majú agresívny charakter. Pokiaľ sa porazený jedinec opäť stretne so svojím protivníkom, vo väčšine prípadov dá na javo okamžitú podradenosť. Dominanciu a submisivitu ovplyvňuje pohlavie, dedičnosť, rôzne podnety ako aj naučené správanie. Tento stav pôsobí medzi psami ako aj vo vzťahu človeka a psa (Danko a kol., 2008).

Medzi prejavy agonistického správania zaradzujeme bojové (ofenzívne) správanie. K ofenzívnemu správaniu priradujeme prejavy dominancie ako sú vrčanie vztýčený chvost, státie alebo chôdza s napnutými končatinami, naskakovanie, výpad. Defenzívne správanie sa prejavuje pasívmou, alebo aktívnou reakciou. Pasívna reakcia je prejavená strachom a znehybnením. Aktívnou reakciou sú všetky spôsoby keď pes uniká pred nebezpečenstvom. K defenzívnemu správaniu patrí submisivita a to aktívna, keď zviera drží chvost medzi končatinami, uši má sklopené, olizuje kútik papule, je zhrbené. Pasívna, kedy sa zviera prevalí na chrbát, močí a hrabe končatinami (Kottferová a kol., 2008).

1.3.2 Materinské správanie

Materinské správanie sa môže rozvíjať len pri sústavnom kontakte mláďat s matkou. Mláďa pôsobí na viac zmyslov matky súčasne. Dôležitý je jeho vzhľad, zvukové signály a jeho pach. Mláďatá su teda kľúčovými podnetmi rodičovského správania (Mikulica, 2004).

Prvý týždeň suka opúšťa šteňatá len neochotne. Druhý týždeň strávi niekoľko hodín mimo šteniat. Keď sú šteňatá staršie, matka s nimi trávi menej času. V štyroch týždňoch veku dochádza k zmenám vo vzájomných vzťahoch medzi matkou a mláďatami. Matka sa stáva viac agresívnou voči šteňatám aby zdôraznila odmietanie a znížila záujem šteniat o jej starostlivosť. Reakcia šteniat je submisívna, načo matka odpovedá oblizovaním (Kottferová a kol., 2008).

1.3.3 Agresivita

Agresivita je fylogenetický, predomestikačný, predispozičný, inštinktívny stav zvierat, ktorý ma sebazáchovný význam a ktorý na základe prislúchajúcich podnetov spontánne vyúsťuje do agresívneho správania (Kottferová a kol., 2008).

Agresivita je emócia, ktorá predchádza útoku. Slúži najmä k vydobitiu vhodných životných podmienok a k ich udržiavaniu. Priama a netlmená agresivita sa prejavuje len v najzávažnejších bojoch. Vo väčšine prípadov sa prejavuje len jej tlmená forma alebo len hrozba. Agresívne správanie je jedným z normálnych a základných prejavov živočíchov. Až počas domestikácie môže dôjsť k poruchám tohto správania (Mikulica, 2004).

Existuje celý rad foriem normálneho agresívneho správania psov a tieto majú svoje typické charakteristiky. Môžeme to vidieť v tabuľke 1.

Aj tieto môžu prerásť do atopatií.

Tabuľka 1: Formy normálneho agresívneho správania psov

Forma	Charakteristika
Dominantná agresivita	inštinktívna agresivita ako súčasť sociálneho správania (regulované, konfliktogénne) správanie psov
Protektívna (teritoriálna) agresivita	inštinktívna plus naučená, spojená s bránením teritória (areál domu majiteľa, atď.)
Defenzívna agresivita	reakcia na bolestivý podnet
Predátorná agresivita	preddomestikačná lovecká podoba ako u vlkov
Vnútrodruhová (konkurenčná) agresivita	sociálny tlak zo strany iných psov
Fóbická agresivita	reakcia na strachový (anxietny) podnet
Materská agresivita	správanie matky pri ochrane šteniat
Letorická agresivita	geneticky podmienené prejavy
Gerontologická agresivita	zníženie frustračnej adaptácie psa vekom
Agresivita naučeného typu	posilnenie správania sa inštrumentálnymi podnetmi
Agresivita sekundárneho typu	vyvolaná výskytom rôznych chorôb (besnota)

Zdroj: KOTFEROVÁ A KOL., 2008, BUGARSKÝ A KOL., 2008

Agresivita pozostáva z netlmeného a tlmeného správania.

Netlmené agresívne správanie

Takéto správanie sa prejavuje u psychicky zdravého psa a je jeho extrémnym vyvrcholením. Neobjavuje sa náhle. Predchádza mu dlhšie obdobie napätia a malých konfliktov, ktoré môžeme označiť ako dobu postupného znižovania hodnotného rozdielu medzi jedincami alfa a beta. Netlmená agresivita je charakteristická pre mocenský boj o alfa pozíciu (Mikulica, 2004; Kottferová a kol., 2008).

Tlmené agresívne správanie

Toto tlmené správanie je oveľa bežnejšie ako netlmená agresivita. Charakterizujú ho väčšinou krátke rýchle zákusy. Psy sa na seba vrhajú, vrčia a ježí sa im srst'. Bitka vyzerá hrozivo, ale do zákusov jedinci nevkladajú veľkú silu, takže si väčšinou neublížia (Mikulica, 2004; Kottferová a kol., 2008).

1.3.4 Poruchy správania

Spolužitie ľudí a psov je niekedy problémové, neharmonické a pri niektorých psoch sa môžu vyskytnúť poruchy správania. Mnohým sa dá zabrániť a väčšinu porúch ktoré nastanú možno napraviť výcvikom. Neprijemné skúsenosti psa z neočakávaných

situácii alebo z kontaktu s neznámimi ľuďmi vyvolávajú nervozitu až agresivitu (Fogle, 1995).

Price (1999) tvrdí, že medzi najčastejšie poruchy správania sa psov patrí agresivita a strach.

Podľa Šnirca a kol. (2007) je klinická etológia je jedinou aplikovanou formou etológie, ktorá má medicínsku podstatu. Študuje normálne a abnormálne správanie zvierat v jeho psychologických, neurohumorálnych, psychosomatických, psychomotorických a genetických súvislostiach.

Normálne správanie môžeme definovať ako špecifický druhový prejav zvierat'a, ktorý je autonómny, pretrvávajúci v jeho prirodzenom prostredí, účelovo variabilný, podmieňovateľný a má tendenciu dosiahnuť uspokojenie životných potrieb jedinca (Šnirc a kol., 2007).

Abnormálne správanie alebo etopatia je nežiadúci dezintegračný stav odpovede zvierat'a na podnet funkčného alebo organického charakteru, ktorý je relatívne pretrvávajúci a vyskytuje sa v menšine populácie (Šnirc a kol., 2007).

Bakoš (2003) hovorí že abnormálne správanie je správanie psov, ktoré sa kvantitatívne líši od normálneho správania určitých jedincov plemena.

Príčiny abnormálneho správania sú dané:

- predispozičnými faktormi (dedičné, vrodené, perinatálne)
- vbezprostrednými faktormi (somatické a funkčné) Bakoš (2003)

Prevenia porúch

Ako publikuje Fogle (1995), prevencia je vždy ľahšia ako liečba. Skorý výcvik k poslušnosti umožňuje dobré ovládanie psa. Každý pes má svoj vlastný, jedinečný charakter, ale v rámci jedného plemena sú charakteristiky podobné. Potrebný rozsah výcviku sa mení podľa jednotlivca, ale tiež podľa plemena. Niektoré plemená sa dajú vycvičiť rýchlejšie ako iné.

Tabuľka 2: Mimické výrazové vyjadrenie emócií u psa

Výraz / podnet	Agresivita	Nadradenosť	Priateľskosť	Úpokojúce správanie	Podriadenosť	Strach	Výzva	Hrozba
Oči								
široko roztvorené	X	X					X	X
zúžené			X	X	X	X		
vyhýbavý pohľad				X	X	X		
upretý pohľad	X	X					X	X
žmurkanie			X	X	X	X		
Uši								
vzpriamené	X	X						
sklopené			X	X	X		X	
úplne sklopené					X	X		
strihanie ušami				X	X	X		
Pysk								
zdvihnuté pysky	X	X						
pysky stiahnuté dozadu (Vycerené zuby)			X	X	X			
Normálne pysky			X	X				
Čelo								
jasne ohraničené		X						
normálne					X			
Nos								
zvráštený	X							
hladký			X	X				

Zdroj: Danko a kol., 2008, Kottferová a kol., 2008, Abrantes, 2007

1.4 Testovanie vlastností psov

V súčasnosti existuje množstvo testov ktoré by overili vlastnosti psov. Sú to testy povahových vlastností za účelom využitia psa v praxi ako canisterapeuta, poľovného psa, služobného a iného.

Poznáme aj testy na odhalenie nevhodného správania sa psov, na skryté poruchy a etopatie. Takéto správanie sa psov bolo aj hlavnou témou na konferencii

v Amsterdame v roku 2002. Z etopatii bola prejednávaná najmä agresivita. Keďže abnormálne agresívne správanie sa prejavuje u psov na celom svete, ministerstvo poľnohospodárstva zvažovalo vytvoriť opatrenia v chove niektorých psov. Vyčlenili 5 plemien psov: Argentínska doga, Americký stafordšírsky teriér, Brazílska fila, Neapolský mastin a Rotvajler. Zovňajšok týchto spomínaných plemien sa zdá byť rovnaký a preto sa predpokladá aj podobnosť v ich povahách, aj keď niesú vedecké poznatky o tom, žeby bolo akékoľvek plemeno agresívnejšie ako druhé. Preto vznikol test ktorý bol prispôsobený tak, aby poukázal na agresívne prejavy jednotlivých psov. S negatívnym výsledkom testu, by bolo pre psa stanovené akési primerané obmedzenie vo forme náhubku a krátkeho vodidla (Planta, 2002).

1.5 História plemena Amerického stafordšírskeho teriéra

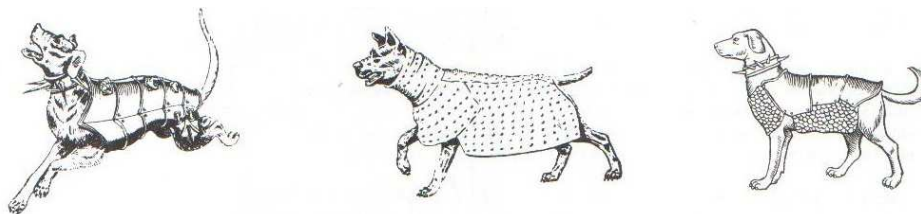
V minulosti zvláštnu skupinu psov tvorili bojové (vojenské) psy. Táto skupina veľmi mohutných a ostrých psov sa používala v priamych bojoch znepriatelených skupín. Z historických prameňov vieme, že asi pred 4000 rokmi služby takýchto psov využívali starí Egypťania, Bojové psy v tomto období však nemali až takú mohutnú stavbu tela, ich charakteristickým znakom bola úzka, pomerne pretiahnutá ľahká hlava a slabšie, ale šľachovité telo na vysokých končatinách. Bojové psy sa v Egypte využívali na strážne služby, aj ako sprievodcovia vojakov na bojových vozoch (Veterány, 2004).

Podľa mohutného svalstva a železnej konštrukcie je zrejmé, že korene amerického stafordšírskeho teriéra siahajú až k legendárnym mastifom do doby 3000 rokov p.n.l. Vývoj plemena začal možno už v 9. storočí p.n.l., kedy Feničania po prvýkrát dovezli do Anglicka mastifov z Ázie. Pôvodní mastifovia boli chovaní na vyhľadávanie, boj alebo na lov veľkých nebezpečných zverov, napr. veľkých divokých prasiat, medveďov alebo mačkovitých šeliem, skrátka zvierat ktoré sa radšej protivníkovi postavia ako keby mali utiecť. Starobylí mastifovia vtedy nazývaní molosi, mali neuveriteľné bojové schopnosti a odvahu a boli vysoko cenené v celej Ázii a Európe (Janish, 2002).

Predpokladá sa, že okolo roku 400 nl. prišla do Británie druhá vlna mastifov, tentokrát sa však privalila cez európsky kontinent. Týmto psom sa hovorilo alaunti, pretože sa do Európy dostali zo sarmatskými útočníkmi Alany, ktorí na čas spolu s Vizigótmami ovládli aj Španielsko. Anglickí sedliaci, mäsiari zmenili dnes už vyhynutého Alaunta na prvého skutočného buldoga. V stredoveku boli pracovné anglické buldogy

prvými psami na svete, u ktorých sa vyvinulo tzv. stfnpnutie sánky, a to výraznejšie ako u psov s bežnou stavbou čelustí. Tieto buldogy boli schopní lovcí a zadržali zver, prípadne zostávali visieť na mulici, lícach alebo krku veľkých bylinožravcov a nepúšťali ich bez ohľadu na to, ako zviera bojovalo alebo aké násilie musel pes znášať (Janish, 2002).

V stredoveku na začiatku priemyselnej epochy buldogy takto zápasili s koňmi, dobytkom a divokými prasatami. Tieto buldogy sa obvykle chovali na statkoch alebo v mäsiarstvach a často sa zúčastňovali súťaží. Rimania používali na boj proti obrneným jazdcom mastify, ktoré mali ľahké brnenie, na chrbte kovový hrot. Týmto hrotom prebodávali nepriateľa (Taylor,1994). Predĺženie bodných a sečných zbraní nedovoľovalo bojovým psom priblížiť sa bez zranenia k nepriateľskému bojovníkovi, čo malo za následok, že tieto psy sa museli nejakým spôsobom ochraňovať proti prípadnému zraneniu. Tak ako na ochranu bojovníkov slúžilo brnenie, rovnakým spôsobom boli chránené i psy. Bojové psy používané na boje v peších formáciách boli chránené drôtenými ochrannými „odevmi“, ktoré ich neobmedzovali v pohybe. Bojové psy určené na stráženie objektov, využívali okrem svojej mohutnosti aj ostnaté obojky doplnené aj ostnatými návlekmi predných končatín, ktoré v prípade potreby zvyšovali ich silu (obrázok 1) (Veterány, 2004).

Obrázok 1: Príklady ochranných odevov a obojkov

Pri chytaní domácich zvierat boli buldogy zvyčajne schopní skrotiť kopytníkov pomocou krutej bolesti spôsobenej uhryznutím, skôr ako boli sami poranení. Keď sa to podarilo, býk musel skloniť hlavu až k zemi a nasledovať buldoga, ktorý ho ťahal k mäsiarovi. Potom bol býk buď porazený alebo zavretý do ohrady.

Práve pre tento tip práce, prezývali buldoga, mäsiarsky pes. Okrem hryzenia a pridržavania boli tiež prvé pracovné buldogy schopné zvaliť býka na zem tým, že veľké zviera rýchle vývrtkovite obiehali, pokiaľ pri rýchlych otáčkach stratilo

rovnováhu. Bolo možné, že skúsený buldog, vážiaci 36 kg zdolal býka vážiaceho 810 kg (Janish, 2002). Boj rôznych zvierat s býkmi má pôvod v prastarom kultovom tanci stvárňujúcom zápas ľudí s posvätnými býkmi. Bol rozšírený na Kréte a Blízkom východe a odtiaľ sa s vojakmi rímskych légii dostal do Ríma (Nováková, 2003).

Aj keď jeho obvyklým protivníkom bol býk, buldog sa používal tiež na boje s medveďmi, levmi a inými dravými šelmami. Tieto zápasy sa nazývali baits. V Anglicku bol anglický buldog odchovaný predovšetkým na zápasy s býkmi. Bol to krutý šport pri ktorom pripútaný býk, určený na trh alebo na porážku, bol napádaný buldogmi, pretože sa hovorilo, že mäso takého zvierat'a je po porážke chutnejšie. Napriek tomu že sa táto povera nezakladala na pravde, slúžila ako dôvod, aby si ľudia cvičiaci psi, plnili kapsy na účet verejnosti holdujúcej tejto sadistickej krvavej zábave. Pri týchto bojoch boli mnohé psy poranené býkom, nabodnuté na rohy alebo pošliapané, ale cez všetky kruté zranenia mu vydržali visieť na nozdrách alebo na ušiach, pokiaľ nepadol vyčerpaním alebo nedostatkom kyslíka. Mnohé z psov avšak pri týchto urputných bojoch zahynulo. Na druhej strane boli psy aj býky vysoko cenené. Tejto akcie sa zúčastňovali všetky vrstvy obyvateľstva a bavili sa surovými zápasmi (Janish, 2002).

Vtedajšie buldogy používané na medvede a veľké mäsožravce boli ťažšie než tie, ktoré boli určené na zápasy s dobytkom. Rýchlosť nebola pri stretnutí s väčšími protivníkmi tak dôležitá, pretože sa zápasy odohrávali na uzavretej ploche, kde najdôležitejšou vlastnosťou bola vytrvalosť. Tieto buldogy, ktoré dokázali prežiť vysilujúce obdobie zápasov zo zvieratami, sa stali najväčšími psími bojovníkmi všetkých dôb (Nováková, 2003).

V roku 1835 boli zvieracie zápasy v Anglicku zakázané a uskutočňovali sa len na čierno. Jediný typ zápasov, ktorý zostal, boli len psie zápasy. Keďže boli zápasy s býkmi zakázané, chovatelia psov, ktorí oceňovali dravosť, odvahu a zápal buldogov, zamerali svoju pozornosť na chov bojovníkov pre psie zápasy (Räber, 1995). Baníci zo Staffordshiru, vášniví priaznivci bojov medzi psami, krížili anglické buldogy s rôznymi nečistokrvnými teriérmi a vytvorili gladiátorskú tradíciu ilegálnych zápasov, ktoré sa bohužiaľ odohrávajú dodnes (V Amerike ich napriek právnemu zákazu úrady tolerujú) (Räber, 1995; Bakoš, 2003; Nováková, 2003; Smrčková, 2010). Z týchto krížencov buldogov a teriérov (bull-a-terrier) sa vyvinul bulteriér a stafordšírsky teriér. Vyznačovali sa útočnosťou voči iným psom, nezlomnou odvahou, zníženou citlivosťou k bolesti a schopnosťou znášať ťažké krvavé rany. Udivujúca bola ich ochota bojovať až do konca a na druhej strane naopak neprekonateľná prítnosť k ľuďom (Räber,

1995). Tieto vlastnosti človek často využíval a psi boli podnecovaní k bojom s inými v arénach. Výnos psích zápasov závisel na úspechu jednotlivých zvierat. Niekedy sa bojovalo tak dlho, pokiaľ jeden zo psov nebol ťažko zranený alebo odchytený, inokedy bitka trvala, pokiaľ jeden zo psov nebol zabitý. V každom prípade je to príklad, ako človek zneužil nadanie psa a svojho verného spoločníka vystavil hrubému násiliu, aby získaval ceny a zarábal peniaze.

Zaujímavé je, že títo pôvodní chovatelia bojových psov považovali jeden charakteristický znak za absolútne nevyhnutný – oddanosť k človeku. Keď sa pes niekedy obrátil proti človeku, uhryzol ho alebo na neho zaútočil, znamenalo to jeho koniec. Bol okamžite utratený. Tak sa stalo toto plemeno neobyčajne priateľské voči ľuďom a dodnes nepredstavuje pre človeka žiadne nebezpečenstvo (Cisařovský, 2010).

Räber (1995) konštatuje, že od roku 1860 priviezli britskí prisťahovalci buldogy a teriéry do Ameriky, kde sa vzápätí konali psie zápasy. Janish (2002) tvrdí, že tieto srdnaté vytrvalé psy si našli cestu do Ameriky okolo roku 1870 ako všestranné farmárske psy a strážcovia hraníc. Poskytovali ľuďstvu vynikajúce služby na hranici a skoro si získali povest' najlepších psov, akých môže človek mať. Räber (1995) dodáva, že tieto psy v Amerike boli nazývané „Pit Bull Terrier“, „American Bullterrier“, „Staffordshire Terrier“ a aj „Yankee Terrier“.

Vzrastajúca užitočnosť týchto psov v podmienkach hraničiarskeho spôsobu života viedla k tomu, že chovatelia bull-a-terrierov začali do chovu čím ďalej častejšie vyberať väčšie psi. Bull-a-terrieri sa hodili do každého prostredia a dostávali najrôznejšie úlohy vrátane pasenia stád, ochrany dobytku, ničenie škodcov ale tiež ťahanie nákladu, stráženie a tiež postavenie spoločníkov v rodine. Tieto psy boli považované za členov rodiny (www.amstaff.org).

Dovezené psy sa nakoniec vyvinuli na výrazné plemená, menovite na amerického pitbula a amerického stafordširského teriéra. Americký kynologický klub uznal premenovanie bull-a-terrierov na americké pitbulteriéri v roku 1898.

Dnes je americký pitbul symbolom Ameriky vo svete. Popularita tohto psa je veľká a niektorí ľudia považujú amerického pitbula nielen za mimoriadne zdatné a silné, ale i roztomilé zviera (Janish, 2002).

Räber (1995) konštatuje, že už krátko po prvej svetovej vojne sa pokúsili jednotliví chovatelia vypestovať z bojových psov výstavného psa. Do akej miery sa tieto pokusy vydarili, o tom sa nikde nič nezaznamenalo. Aby sa zbavili nepekného označenia „krvavá beštia“, požiadal W. T. Brandon okolo r. 1930 American Kennel

Club (AKC) o uznanie pitbulteriéra za plemeno. Kennel Club vyhovel žiadosti, a aby stanovili jasné ohraničenie vo vzťahu k bojovým psom, zaregistrovali plemeno ako staffordsirského teriéra (Räber, 1995). Toto tvrdenie je v rozpore s Janish a Fogle (2002; 1995), ktorí tvrdia, že Americký Kennel Club ignoroval až do roku 1936 tzv. pitbulov, potom uznal amerického pitbulteriéra ako alternatívu pre stafordširského teriéra, pomenovaného podľa baníkov zo Staffordshiru v Anglicku, ktorí sa zaslúžili o vznik tohto originálneho anglického bojového plemena (Janish, 2002; Fogle, 1995; Nováková, 2003). Räber (1995) konštatuje, že 10. júna 1936 sa zverejnil štandard. Tento sa v niekoľkých bodoch líšil od štandardu staffordshirského bulteriéra, najmä v Amerike boli na výstavy pripustené psy s kupírovanými ušami. Klub “The Staffordshire Terrier Club of American” sa tohto plemena ujal. Tento klub odsúdil psie zápasy a za cieľ si dal chovom vytvoriť upotrebitel'ného a rodinného psa (Räber, 1995).

Pôvodne uznal Americký Kennel Club 50 stafordširských teriérov. Pôvodne Meno plemena bolo v roku 1972 zmenené na americký stafordširsky teriér, aby sa odlíšilo od anglického plemena stfordširsky bulteriér, čo bol predok amerických psov a AKC ich uznal v roku 1974. Britská verzia tohto psa je 35–40 cm vysoká v kohútiku a váži 12–19 kg. Suky sú menšie a ľahšie (Bakoš, 2003; Janish, 2002; Räber, 1995, Nováková, 2003).

Americký bratranec stafordširského bulteriéra je vyšší (43–48) a váha nie je štandardom určená, musí však zodpovedať výške. Americký pitbulterér uznávaný UKC má vážiť 15-30 kg a suky majú, ale nemusia byť menšie než psi (Räber, 1995).

Od tejto doby, čo bol uznaný AKC, sa americký stafordširsky teriér chová oddelene od amerického pitbula, uznaného UKC. Sú to dve samostatné plemená ale ľahko sa pletú. AKC neuznáva amerického pitbula ako čistokrvné plemeno. Avšak podobne je to i s uznaním stafordširského bulteriéra a amerického stafordširského teriéra. Napriek tomu UKC uznáva amerického stafordširského teriéra registrovaného AKC pod menom americký pitbulteriér a zapisuje ho pod týmto názvom rovnako do plemennej knihy (www.amstaff.org). V zásade je to výsledok sporov dvoch skupín chovateľov psov: tých, ktorí chovajú psy účelové a chovateľov psov pre krásu.

Väčšina ľudí, ktorí majú čo do činenia s chovom týchto zaujímavých psov, sa prikláňajú k UKC, pretože veria, že sa tu chovajú psi pre pôvodné účely, ako je šport alebo práca. Priaznivci AKC oproti tomu chovajú plemená pre krásu, kladú dôraz na ich špecifické fyzické znaky a držia sa zásadne plemenného štandardu.

Našťastie si tento pes bez ohľadu na rozhádané organizácie udržal väčšinu svojich kladných vlastností. Zostal výborným loveckým psom, vytrvalým, so srdcom bojovníka. Nič neubudlo ani z jeho nezmarnej lásky k ľuďom a vernosti.

1.6 Individualita plemena

Americký stafordšírsky teriér je pohodový, spoľahlivý a kľudný pes, ktorý je výborným domácim spoločníkom (Obr. 1, 2, 3, 4). Je veľmi inteligentný a výborný strážca (Nováková, 2003; Pavlovská – Kuntová, 1996).

Dobre vedené chovy dnes dodávajú amstafy veľmi prítulné, spoločenské a mimoriadne verné, nepoznajúce strach. Je to pes skutočne rodinný, ktorý má nízky prah vzrušivosti, preto sa amstaf veľmi hodí pre deti, pre starších ľudí, na prechádzky a taktiež aj pre vozičkárov. Amstaf sa využíva aj na canisterapiu, vodí sa do nemocníc, do domovov dôchodcov, do rôznych liečebných stredísk, kde pomáhajú pri rehabilitácii a prinášajú pacientom rozptýlenie a radosť.

Nie je pravidlom, že by existovalo nejaké obmedzenie pre určité vekové skupiny. Amstaf sa rád hrá celé hodiny na naháňačku alebo miluje preťahovanie (Obr. 2) a vždy potrebuje výdatný výbeh. Zábavou pre psa i jeho majiteľa je napríklad hra s lietajúcim taniерom. Aj keď nie je rodený prinášač, amstaf sa neúnavne podieľa na love a prinášaní rôznych predmetov svojmu pánovi.

Mimoriadna obratnosť a rýchlosť tohto plemena sa prejavujú kdekoľvek, napríklad veľmi vysoko vyskakuje za hádzanými taniерmi. Pre psa je takáto hra skutočným potešením.

Amstaf je vďaka svojej veľkej sile a učelivosti vynikajúcim domácim strážcom. V podstate sa chová priateľsky ku všetkým ľuďom a nepovažuje človeka za svojho protivníka (Nováková, 2003; Pavlovská – Kuntová, 1996).

Avšak po náležitom výcviku sa naučí rozlišovať medzi priateľmi a cudzími a nekompromisne napáda nežiaducich votrelcov v dome. Ako ozajstný priebojník a obranca svojej rodiny podstúpi amstaf i hrubé násilie a niekedy dokonca aj vážne zranenia alebo smrť, len aby zaistil svojej rodine bezpečie.

Aj keď sa amstaf len zriedkavo dopustí otvorenej agresie, jeho teriérska krv je spojená s prirodzeným inštinktom, ktorý ich núti odpovedať na výzvu iných psov. To môže byť problémom keď pes nie je dostatočne vycvičený, aby sa takého chovania vyvaroval vždy, dokonca i v hre. Pokiaľ je napadnutý väčšími psami, napríklad

mastifom alebo rotvajlerom, ktorý váži 45–68 kg, neznamená to ešte, že amstaf je proti ním bez šance. Vďaka nízko položenému ťažisku, neuveriteľne silnému krku a mohutným čeľustiam a tiež vytrvalosti v boji môže amstaf, hoci aj vyčerpaný alebo ťažko poranený, zdolať i väčšieho protivníka (Beckmannová, 1998).

Amstaf je schopný prispôbiť sa životu na dedine i v meste a cíti sa dobre v každej situácii, pokiaľ je v doprovode svojho pána. Výbeh vo voľnej prírode mu určite prospieva a je tiež atletickým amstafom oceňovaný, ale nie je nutnosťou. Pes si nájde dostatok zábavy aj v malom byte, pokiaľ je jeho pán po blízku. Jedine, čo môže zlomiť jeho povahu a húževnatosť je strata majiteľovej pozornosti a priazne (Nováková, 2003; Alderton, 2008).

Silná osobnosť je jedným z najdôležitejších znakov tohto psa. Vyvážená osobnosť a povaha sú kľúčom k určeniu kvality psa, nie plemena, a zaručuje správnu reakciu v bežných situáciách.

Typický amstaf má spravidla otvorenú a ľahko ovládateľnú povahu s veľkou inteligenciou a so snahou vyhovieť. Majú radi ľudí a potrebujú, aby ľudia mali radi ich. Pravdepodobne najhorším trestom pre amstafa je, keď ho od seba odlúčite (Alderton, 2008).

Keď si niekoho zamiluje, je mu do smrti oddaný a nie len miluje ale taktiež chráni celú jeho rodinu.

Obrázok 2: Amstaf v zápale boja o palicu

Obrázok 4: Typický úsmev 1

Obrázok 3: Typický úsmev 2

1.7 Organizácia chovu Amerického stafordširskeho teriéra

1.7.1 Štandard plemena

Celkový výraz

Amstaf musí pôsobiť dojmom veľkej sily, je to dobre stavaný svalnatý pes, čulý a pôvabný, dobre prispôsobený okoliu. Musí byť zavalitý, nesmie mať dlhé nohy alebo štíhlu líniu (Obr. 5,6). Jeho odvaha je príslovečná (Les, 2008).

Hlava

Stredne dlhá, dostatočne hlboká, lebka široká, líčne svaly silno vyvinuté, stop výrazný, uši vysoko nasadené.

Uši

Kupírované (Obr. 13) alebo nekupírované (Obr. 12), tie majú prednosť. Nekupírované ucho musí byť v tvare ružovitého listu alebo polo vztýčené, klopené ucho je nežiadúce (Obr. 14).

Ňufák

Stredne dlhý, guľatý, na hornej strane padajúci kolmo pod očami.

Čeluste

Silné. sánka mohutná, silná.

Pysky

Priliehavé, nesmú byť voľné.

Skus

Nožnicový, horné zuby prisadajú na prednú časť dolných zubov.

Nos

Musí byť čierny

Krk

Ťažký, mierne klenutý, zužujúci sa od kohútika k zátylku, bez voľnej kože,

stredne dlhý.

Plece

Silné a svalnaté so širokou šikmou lopatkou.

Chrbát

Pomerne krátky, mierne padajúci od kohútika k zadku. Bedrová časť dobre klenutá.

Trup

Dobre klenutý, pevne viazané rebrá, hlboký hrudník. Predné nohy ďaleko rozostavené, takže dovoľujú dobrý vývoj hrudníka.

Hrud'

Hlboká a široká.

Chvost

V pomere k telu krátky, nízko nasadený, zúžený do jemnej špicky. Nesmie byť zatočený ani nesený nad chrbtom. Nekupíruje sa.

Končatiny

Predné nohy rovné, so silnými, guľatými kosťami. Strmé sponky. Nesmú byť zakrivené dopredu. Zadné nohy dobre osvalené, nízke. Laby primerane veľké, dobre klenuté, kompaktné. Chod musí byť výkonný, rolujúci sa chod alebo mimochod je neprípustný.

Srst'

Krátka, priliehavá, drsná na dotyk a lesklá.

Sfarbenie

Ľubovoľná jednotná farba, dvojfarebná alebo škvrnitá, avšak čisto biela, viac ako 80% bielej farby, čierna s pálením a pečeňová sú nežiadúce.

Rozmery

Výška a hmotnosť musí byť v rovnováhe.

Výška v kohútiku: psy 46 - 48 cm, suky 43 - 46 cm (Les, 2008)

Chyby

Penalizuje sa:

Škvritý nos (dudley), svetlé alebo ružové oči, príliš dlhý alebo zle nesený chvost, predkus alebo podkus.

Udržiavanie amstafa v dobrom stave vyžaduje vhodné podmienky a výcvik. Výstavný pes musí byť v dobrom výživnom stave a vo výbornej kondícii (www.skj.sk, www.fci.be, www.amstaff.org).

(www.dkimages.com, www.dogtimes.com)

Obrázok 6: Výstavný postoj AST 1

Obrázok 5: Výstavný postoj AST 2

1.7.2 Cerebellar ataxia

Anatogene, laboratórium pre výskum DNA, zprístupnila verejnosti test DNA, ktorý dokáže odhaliť cerebellárnu ataxiu u amerických stafordširských teriérov (www.antagene.com).

Cerebellárna ataxia je autosomálne recesívne nervové ochorenie (Olby 2006b). Dostál (1995, 2007) konštatuje, že ide o špecifickú poruchu, degeneráciu buniek v malom mozgu.

Prvé príznaky sa zvyčajne objavujú medzi 3. a 5. rokom života u postihnutých psov (O' Brien et al., 2006; www.antagene.com). (Olby 2006b) konštatuje, že ochorenie sa vyskytuje u plemena Americký stafordširský teriér vo veku v rozmedzí 3 až 8 rokov. Medzi príznaky sa radia – strata rovnováhy, obtiaže pri zmenách smeru, pády pri trepaní hlavou. Ako príznaky pribúdajú, väčšina psov javí známky obtiaží už pri počiatkových pohyboch (O' Brien et al., 2006; Olby, 2006b; www.antagene.com). Akonáhle prestanú chodiť, majitelia takto postihnutých jedincov zvyčajne volia eutanáziu (Olby 2006b; www.antagene.com).

Prípady cerebellárnej ataxie v posledných rokoch výrazne pribudli, pretože postihnuté psy boli použité v chove ešte predtým, ako sa stihli objaviť prvé príznaky (Olby 2006a; 2006b).

Kým bol zprístupnený tento nový DNA test, nebolo možné určiť nositeľ'a. Dvaja nositelia pritom splodia vrhy, v ktorých môžu byť ďalšie postihnuté psy (O'Brien, 2006).

Identifikácia implikovaného génu a platnosť testu zišla zo skupinového úsilia o tento výskum medzi laboratóriami molekulárnej a bunkovej genetiky (Dr. Márie Abitbol, Dr. Laurent Turet) a laboratória neurobiológie (Dr. Stephane Blot) z Alfortskej školy veterinárnej medicíny a tak isto univerzity v Rennes (Olby 2006b).

Prvotné štúdie zistili v priebehu tohto testu vysokú frekvenciu psov – nositeľ'ov vo francúzskych chovoch amstafov (30 %) (www.antagene.com). A čo viac, spoluprácia s Dr. Natashou Olby (North Carolina State University, Raleigh) potvrdila, že psy z USA prenášajú tú samú chorobu, ktorá spôsobuje rovnakú mutáciu (génu), aká bola objavená u francúzskych amstafov (O'Brien et al., 2006). Olby (2006b) konštatuje, že až 40 % testovaných psov má prítomnú abnormálnu alelu, teda je prenášačov. A každý 350ty testovaný jedinec je postihnutý týmto ochorením.

Nový DNA test je doslova revolúciou pre chovateľ'ov a majiteľ'ov amstafov. Vďaka jednoduchému neinvaivnému výteru tlamy (cytokefkou) môže veterinárny lekár poskytnúť vzorky, ktoré sú analyzované Antagenom. Ten určí postihnuté jedince ešte predtým než sa objavia prvé príznaky, tak isto dokáže určiť aj nositeľ'ov tohto génu. Toto umožní chovateľ'om vylúčiť riziko párenia (nositeľ' x nositeľ' zplodí postihnutého psa) a prenos choroby spôsobený kopírovaním zlého génu. Určenie nositeľ'ov tak isto ako postihnutých amstaffov je dôležité preto, aby sa zabránilo šíreniu génového defektu na ďalšie vrhy. Tento test je patentovaný celosvetovo. Antagen má mimoriadne medzinárodné povolenie predvádzať tento test (Olby 2006b).

Olby (2006b) udáva kombinácie dedičnosti (matematické pravdepodobnosti):

- clear x clear = clears (100%) – všetky šteniatka zo spojenia clear x clear budú CLEAR
- clear x carrier = clears (50%) carriers (50%) – približne polovica šteniatok zo spojenia clear x carrier bude CLEAR a polovica CARRIER
- carrier x carrier = carriers (50%), affected (25%) ja clears (25%) – polovica potomstva zo spojenia carrier x affected bude CARRIER, druhá polovica bude rozdelená medzi AFFECTED a CLEAR
- clear x affected = carriers (100%) – všetky šteniatka budú prenášači
- carrier x affected = carriers (50%) affected (50%) – polovica šteniatok budú prenášači a polovica postihnutí

-
- affected x affected = affected (100%) – 100% postihnuté potomstvo

Zdravý (clear) aa: pes má 2 kópie normálneho génu. Ataxia u neho nevznikne ani nepredá kópiu mutovaného génu žiadnemu potomkovi.

Nosič (carrier) Aa: pes má jednu kópiu normálneho génu a jednu kópiu mutovaného génu, ktorý spôsobuje cerebellárnu ataxiu . Ataxia sa u neho nevyvinie, ale predá mutáciu génu (priemerne) 50 % svojho potomstva.

Postihnutý jedinec (affected) AA: pes má dve kópie mutovaného génu, je cerebelárnou ataxiou postihnutý a v priebehu života se u neho táto choroba vyvinie.

1.7.3 Súťaže

Weight Pull Sprint

Ťah záťaže na trojkolke na 50 m dlhej trati na čas. Psy sú rozdelené do váhových kategórií. S rastúcou hmotnosťou psa rastie aj váha záťaže na trojkolke. Psy a suky súťažia zvlášť (Hodová, 2008).

Weight Pull

Ťah záťaže na špeciálnom vozíku (4 metre) na čas (Obr. 7). Psy a suky sú rozdelené do váhových kategórií a súťažia zvlášť. Zvláštnu cenu získa ten jedinec, ktorý utiahne najvyššiu váhu a jedinec, ktorý utiahne najvyššiu váhu v prepočte na kg psa.

Obrázok 7: Weight Pull

(www.caragankennel.com)

High Jump

Výskok psa do výšky na peška. Pes musí zostať zavesený na peškovi za zuby minimálne 5 sekúnd (Obr. 8).

Obrázok 8: High Jump

(www.btsc.cz)

Monkey truck

Dráha podobná agility s prekonávaním prekážok. Beží sa na čas.

Triatlon

Beh so psom, plávanie so psom a jazda na bicykli so psom po vyznačenej trati (obr.9). V dobách kedy sa súťaží zúčastnilo menej štartujúcich sa ešte konali ďalšie dve obľúbené disciplíny, ktoré boli neskôr z časových dôvodov vypustené.

Obrázok 9: Triatlon

(www.btsc.cz)

Hang Time

Zavedenie psa zubami na pešek na čas. Pes sa nesmel nohami dotýkať zeme (Obr. 10). Rekord – 1 hod. a 5 minút.

Obrázok 10: Hang Time

(www.btsc.cz)

Preťahovanie o lano

Naproti sebe uviazané dva psy sa preťahujú o lano. Víťazí ten pes, ktorý vytrhne lano súperovi (Obr. 11). Rekord – 4 hod. a 17 minút (Hodová, 2008).

Obrázok 11: Preťahovanie o lano

(www.btsc.cz)

1.7.4 Slovenský klub chovateľov teriéroov a foxteriéroov

1.7.4.1 Vznik a história klubu

Slovenský klub chovateľov teriéroov a foxteriéroov (SKCHTaF) zastrešuje teriéroov III. skupiny FCI okrem nemeckých poľovných teriéroov a bullteriéroov. Z IX. skupiny FCI sa v klube združujú chovatelia tibetských teriéroov. Počtom zapísaných šteniat a členskou základňou, ktorá v súčasnosti dosahuje okolo 600 členov, sa klub radí k najväčším klubom Slovenského poľovníckeho zväzu i Slovenskej kynologickej jednoty (Šedík a kol., 2010).

Chovateľská samostatnosť a zodpovednosť je to čo klub očakáva od svojích členov. Je to zároveň hlavnou myšlienkou klubu. Chovateľ sám vedie svoj chov, pričom odrazom jeho práce sú úspechy i neúspechy nesúce názov jeho chovateľskej stanice. Jedincov je potrebné uchovňovať. K tomuto uchovneniu je potrebné absolvovať výstavu usporiadanú klubom (www.terriers.sk).

SKCHTaF každoročne organizuje 3 výstavy, niekoľko pracovných akcií, 2 krát ročne pre svojich členov vydáva Klubový spravodaj. Nezabúda sa ani na najmladších priaznivcov teriéroov, pre ktorých je organizovaný Junior Handling. Klub každoročne usporadúva súťaž TERIÉR ROKA v kategórii exteriér a práca. Úspešné jedince majú možnosť bojovať o tituly KLUBOVÝ ŠAMPIÓN a KLUBOVÝ ŠAMPIÓN MLADÝCH (Šedík a kol., 2010).

SKCHTaF vznikol v roku 1990, ale dejiny klubu sa začínajú datovať rokom 1924, kedy vznikol Klub pre hrubosrstých teriéroov vo vtedajšej Československej republike. Tento klub prešiel dlhodobým vývojom. V roku 1939 sa mení názov klubu na Československý Terrier Club, neskôr na Klub chovateľov teriéroov. Pod týmto názvom pôsobí klub v Českej republike dodnes. Na Slovensku pokračuje pod názvom Slovenský klub chovateľov teriéroov a foxteriéroov, do ktorého sa v spomínanom roku 1990 odčlenili slovenskí chovatelia a milovníci teriérskych plemien (www.terriers.sk).

1.7.4.2 Stanovy klubu

Názov klubu je Slovenský klub chovateľov teriéroov a foxteriéroov (ďalej len SKCHTaF) pri SPZ. Klub sídli v Slovenskom poľovníckom zväze na Štefánikovej číslo 10 v Bratislave. SKCHTaF je klubom, ktorý združuje najmä chovateľov, majiteľov a priaznivcov plemien teriéroov. Riadi chov teriéroov v súlade s platným štandardom a predpismi FCI. Stará sa o zveľadenie chovu, propaguje rozšírenie teriéroov a v prípade

pracovných teriérov zušľachtuje ich vlastnosti k praktickému využitiu v poľovníctve, športovej kynológii a inej činnosti v súlade so štandardom FCI. SKCHTaF usporadúva v spolupráci so SPZ, prípadne inými právnymi subjektmi výstavy, skúšky, súťaže a iné kynologické podujatia, ktoré môžu byť otvorené i pre iné plemená a pre účastníkov zo zahraničia. Klub dozerá aj na to, aby sa s teriérmi zaobchádzalo humánne a aby sa tieto využívali na účely im vlastné v rámci zákona na ochranu zvierat, predpisov FCI a iných predpisov súvisiacich s chovom psov.

AST sa môže uchovniť na klubovej výstave. Nepotrebuje žiadne skúšky, hoci ich môže absolvovať. Môžu mu chýbať najviac 2 zuby z kategórie P a 2 zuby z kategórie M, spolu maximálne 4 zuby (www.terriers.sk)

1.7.4.3 Chovné jedince

K roku 2010 je na Slovensku 65 chovných jedincov, z toho 29 psov a 36 súk, Tab. 2 a Tab. 3 (Šedík a kol., 2010).

Tabuľka 3: Chovné psy AST Slovenského klubu chovateľov teriérov a foxteriérov

1. ANUBIS Perun-Blue angel
2. ARCHIE is the King of the Moon
3. ARCTIC BLUE Tailor's way
4. ARROW Bull-Bell
5. ARTUŠ-ROY Apo's Valley
6. BARRY Spod Lomu
7. BLUE LORD is the King of the Moon
8. BOSS Darney
9. DESPERADO Szalai's
10. DON'T RUN Highway Chile
11. ELDORADO Desperado-Blue Daimond
12. ESCORPION Desperado-Blue Daimond
13. FALCO Desperado-Blue Daimond
14. FRANKIE Desperado-Blue Daimond
15. GASCON Steppe Farm
16. GENTLE Sentinel SK
17. GULIVER Steppe Farm
18. IDRAGON z Máchova kraje
19. Ironmen's EYE FOR AN EYE
20. Ironmen's FIGHT CLUB
21. Ironmen's FIRST KNIGHT
22. Ironmen's GET SHORTY

23. Ironmen's GHOST WORLD
24. Ironmen's GOLDEN EYE
25. Ironmen's HEAD HUNTER
26. JOLLY JOKER Tiann
27. TORNADO Tiann
28. WOODY Szalai's
29. X-CALL Tipit z Hanky

Zdroj: (www.terriers.sk)

Tabuľka 4: Chovné suky AST Slovenského klubu chovateľov teriérov a foxteriérov

1. ALAMBRA Szalai's
2. ANGEL is the King of the Moon
3. ANITA STARS Mayhem
4. ATÉNA Szalai's
5. AURORA Perun-Blue angel
6. BABETTE Amazonka
7. BELLONA Perun-Blue angel
8. BESSY Perun-Blue angel
9. BETA Tomaga's Staff
10. CLEOPATRA z Máchova kraje
11. CORRA Szalai's
12. COUNTRY GIRL Highway Chile
13. DIDI Desperado-Blue Daimond
14. EBONY Desperado-Blue Daimond
15. EILEEN Z HANKY Yankee Spirit's
16. ENGELL Desperado-Blue Diamond
17. EURIDIKA Desperado-Blue Daimond
18. FRAYA is the King of the Moon
19. Gang-Staff MAGIC TOUCH
20. GEORGA Steppe Farm
21. Georgetown's DAISY
22. Ironmen's COLOUR OF NIGHT
23. Ironmen's COOL RUNNINGS
24. Ironmen's EYES WIDE SHUT
25. Ironmen's LAST DANCE
26. ISABELL z Rúbaniska
27. IVETT Steppe Farm
28. IVONN z Rúbaniska

29. JACQUELINE Tiann
30. KAROLINE Tiann
31. KATE Szalai's
32. MORTYSHA Steppe Farm
33. NORMA Szalai's
34. SORAYA Tiann
35. UDINE Tiann
36. ZANDIA Tiann

Zdroj: (www.terriers.sk)

1.7.5 Klub Amerických stafordšírskych teriérů – Česká republika

Cieľom klubu amerických stafordšírskych teriérovo je chov čistokrvných psov s preukazom pôvodu, podľa uznaného štandardu FCI pri zachovaní biologického zdravia každého jedinca a charakteristických vlastností a vlôh daného plemena.

Chov a jeho praktizovanie

1. Chovateľský a zápisný poriadok slúži pre riadenie chovu psov plemena AST. Týmto poriadkom sú povinný riadiť sa všetci členovia klubu, ktorí vlastnia alebo majú v držaní jedincov s preukazom pôvodu, bez rozdielov, či je jedinec už chovný, alebo ktorí sa stali členmi KAST so záujmom podieľať sa na klubovom živote.
2. Klub môže stanoviť prísnejšie podmienky, musí ale vždy rešpektovať všetky ustanovenia / Medzinárodného chovateľského poriadku FCI a Zápisného poriadku ČMKU.
3. Základnou chovateľskou normou je plemenný štandard FCI. Stanovené chovné podmienky nesmú diskriminovať to, čo štandard pripúšťa, rovnako tak, ako pripustiť to, čo štandard uvádza ako vylučujúcu vadu.
4. Chov plemena AST je riadený chovateľským klubom. Chovať je možné len prostredníctvom chovateľského klubu, ktorý je garantom regulárnosti chovu voči ČMKU.
5. Pokiaľ je plemeno zastrešované vo viacerých chovateľských kluboch, môže chovateľ plemeno chovať, t.j. zapisovať vrhy len v jednom klube.

-
6. Špeciálne podmienky chovnosti určuje výbor klubu. Tieto podmienky musia byť v súlade s predpismi FCI a záväznými právnymi predpismi, hlavne zákonom č. 166/1999Sb. na ochranu zvierat proti týranu v znení neskorších predpisov.
 7. Chovateľský klub garantuje len chov plemien, pre ktoré bol ČMKU poverený.
 8. S chovateľstvo je nezlučiteľný chov akéhokoľvek plemena bez preukazu pôvodu FCI, ďalej obchod so psami a podpora tohto konania.

K roku 2010 klub eviduje 18 chovných psov a 34 chovných súk (www.klubast.cz).

1.7.6 The Staffordshire Terrier club of America- Spojené štáty americké

The Staffordshire Terrier Club of America je lojálna a aktívna organizácia, ktorá chráni a podporuje záujmy tohto plemena. STCA bol založený v roku 1936 a je členom AKC. Členstvo v STCA je otvorené všetkým nadšencom, ktorí majú záujem o vytvorenie jednotnejšieho plemenného typu, ktorý je predvádzaný na výstavách, na skúškach poslušnosti a obratnosti a pre tých ktorí majú záujem o zvyšovanie popularity tohto plemena.

Záujmy klubu

1. Podporovať a udržiavať priateľstvo, a najvyššie štandardy športového ducha
2. Povzbudzovať a podporovať kvalitu v chove čistokrvných AST, aby boli zdravé s vynikajúcim temperamentom a urobiť všetko, aby sa zachovali ich prirodzené vlastnosti
3. Podpora a organizovanie klubových výstav
4. Chrániť záujmy majiteľov a podporovať ich na výstavách, skúškach poslušnosti a rôznych súťažiach, ktoré demonštrujú vlastnosti plemena v priaznivom svetle
5. Organizovať špeciálnu show, skúšky poslušnosti a obratnosti podľa pravidiel stanovených AKC
6. Poskytovať vzdelávacie programy a fórum pre výmenu informácií
7. Usmerňovať členov a chovateľov aby prijali štandard plemena, ktorý bol uznaný AKC ako jediný štandard pre toto plemeno

Klub nesmie byť prevádzkovaný za účelom zisku, nesmie byť členom ziskovej organizácie a nesmie prijímať dary v prospech niektorého individuálneho člena klubu.

Členovia klubu schvaľujú stanovy, ktoré sú potrebné na vykonávanie týchto záujmov
(www.amstaff.org).

2 Cieľ

Cieľom práce bolo podrobiť testu vzorku jedincov plemena Americký stafordšírsky teriér. Išlo o jednoduchý test, ktorého výsledky pre jednotlivé psy by sme mohli porovnať a tak otestovať mieru agresivity tohto plemena. Tento test sme si zvolili, pretože spomínané plemeno je často označované ako „bojové“ plemeno. Chceli sme zistiť či jedince rôzneho veku, pohlavia a z rôzneho prostredia budú prejavovať agresivitu voči neznámej osobe v rozličných modelových situáciách situáciách. Taktiež sme chceli poukázať na povahové črty testovaných psov.

Hypotézy

Pre splnenie cieľa sme si stanovili nasledovné hypotézy:

H1: vytvorené testovacie situácie budú dostatočne podnetné pre spustenie správania psov

H2: správanie psov bude dostatočne jedince variabilné a bude možné spoľahlivo určiť rozdiely v správaní medzi psami

H3: jedince so sklonom k agresivite prejavia vyššiu mieru submisívnosti alebo dominancie

3 Materiál a metódy

Našou úlohou bolo otestovať desiatich jedincov v piatich subtestoch. Pozorovali sme ich správanie a reakcie na rôzne podnety. Po ukončení testu sme zistili pre nás potrebné informácie o psovi od jeho majiteľa.

3.1 Popis testovaných psov

3.1.1 Pozorovaný subjekt č. 1

Meno:	Engel Desperado – Blue Diamond
Pohlavie:	suka
Vek:	5 rokov
Váha:	25 kg
PP:	áno
Cerebellárna ataxia:	testovaná – clear (čistá)

Chovné prostredie: Suka je chovaná v exteriéri, na dvore rodinného domu. Počas dňa sa voľne pohybuje po celom areáli pozemku. Dovnútra (interiéru) domu nemá prístup. V noci je suka umiestnená v garáži, bez možnosti vstupu do exteriéru. Majiteľom je 40 ročný muž, ktorý je dominantný vo vzťahu k suke.

Chovateľské podmienky: Suke je podávané granulované krmivo jeden krát denne, občasne varené kuracie krky a beháky. Suka nieje venčaná mimo svojho chovného priestoru.

Sociálne kontakty: Suka bola od narodenia držaná v spoločnosti matky (suky rovnakého plemena), pri ktorej vyrastala a zdieľala s ňou spoločný priestor. V čase vykonávania testu bola suka jediným zvieratkom na dvore. Suka je po 3 pôrodoch.

3.1.2 Pozorovaný subjekt č. 2

Meno:	Affinity Blue Angel of Liberty
Pohlavie:	suka
Vek:	11 mesiacov
Váha:	22 kg

PP:	áno
Cerebellárna ataxia:	netestovaná

Chovateľské prostredie: Suka je nepretržite chovaná v exteriéri, bez prístupu do domu. Nieje uviazaná ani umiestnená v koterci. Má možnosť voľného pohybu. V domácnosti sú tri osoby, z toho jedno dieťa. Obaja dospelý sú pre suku autoritou.

Chovateľské podmienky: Suka konzumuje suché krmivo vo forme granúl. Nepravidelne dostáva kuchynské zvyšky. Mimo svojho chovného priestoru je suka venčaná len občas.

Sociálne kontakty: Suka vyrastala s desať ročnou sukou rovnakého plemena do veku osem mesiacov. V priebehu testu bola suka jediné zviera na dvore. Do kontaktu s inými jedincami sa suka dostáva len zriedka, aj to len cez plot.

3.1.3 Pozorovaný subjekt č. 3

Meno:	Asan
Pohlavie:	pes
Vek:	17 mesiacov
Váha:	37,6 kg
PP:	nie
Cerebellárna ataxia:	netestovaný

Chovateľské prostredie: Pes je od šteňacieho veku umiestnený v interiéri, v byte. V tomto priestore sa pohybuje voľne. Prístup má do všetkých priestorov bytu. Vlastníkom psa je dospelý muž, ktorý je aj autoritou. V spoločnej domácnosti žijú ďalšie tri osoby. Pes ich tiež rešpektuje.

Chovateľské podmienky: Psovi je podávané krmivo 4 krát denne vo forme suchého granulovaného krmiva miešaného s mäsom z konzervy, ktoré je určené pre psov. Zriedkavo dostane pes kuchynské zvyšky. Pes je venčovaný 4-5 krát denne v nepravidelných intervaloch. Poobedňajšia prechádzka trvá 3-4 hodiny, kedy je pes pustený na voľno bez vodidla.

Sociálne kontakty: Pes nieje v domácnosti chovaný s inými zvieratami. Od šteňaťa sa pohybuje medzi jedincami svojho druhu a plemena.

3.1.4 Pozorovaný subjekt č. 4

Meno:	Aurora Perun – Blue Angel
Pohlavie:	suka
Vek:	5 rokov
Váha:	25 kg
PP:	áno
Cerebellárna ataxia:	testovaná – carrierr (prenášač)

Chovateľské prostredie: Suka je chovaná v interiéri spolu so psom rovnakého plemena. V domácnosti sú dve dospelé osoby. Suka chápe oboch ľudí ako autoritu. V byte sa suka pohybuje voľne, miesto odpočinku si volí svojvoľne, najčastejšie si však volí manželskú posteľ.

Chovateľské podmienky: Suka je podávané suché granulované krmivo jedenkrát do dňa, každý večer v pravidelne rovnakú dobu o 18:00 hodine. Suka je venčaná dvakrát do dňa, ráno a večer minimálne jednu hodinu, kde na voľnom priestranstve sa pohybuje bez vodidla.

Sociálne kontakty: Od šteňacieho veku sa pravidelne pohybuje medzi jedincami svojho druhu. Voči inému druhu (mačka, potkan) sa prejavuje agresívne. Posledný rok je v domácnosti pes rovnakého plemena, suka voči mladšiemu psovi prejavuje dominantné správanie.

3.1.5 Pozorovaný subjekt č. 5

Meno:	Daddy
Pohlavie:	pes
Vek:	1,5 roka
Váha:	31,5 kg
PP:	áno

Cerebellárna ataxia: testovaný – carrier (prenášač)

Chovateľské prostredie: Pes je chovaný v interiéri spolu so sukou rovnakého plemena. V domácnosti sú dve dospelé osoby. Pes chápe ako autoritu majiteľa, majiteľku akceptuje. V byte sa pes pohybuje voľne, miesto odpočinku si volí svojvoľne, najčastejšie leží vo svojom priestore – v pelechu.

Chovateľské podmienky: Psovi sa podáva granulované krmivo zaliate vodou dvakrát denne, ráno a večer. Je venčený spolu so sukou dvakrát do dňa, ráno a večer minimálne jednu hodinu, kde na voľnom priestranstve sa pohybuje bez vodidla, preto má možnosť sa so sukou poriadne vybehať.

Sociálne kontakty: Od šteňacieho veku sa pravidelne pohybuje medzi jedincami svojho druhu. Pes – šteňa bolo prinesené do prostredia, v ktorom staršia suka už žila 4 roky. Tá sa voči psovi prejavuje dominantne.

3.1.6 Pozorovaný subjekt č. 6

Meno: Jack
Pohlavie: pes
Vek: 3 roky
Váha: 35,5 kg
PP: áno
Cerebellárna ataxia: netestovaný

Chovateľské prostredie: Pes je chovaný v exteriéri rodinného domu. Od šteňacieho veku má k dispozícii vlastný koterec. Cez deň sa pohybuje voľne v areály rodinného domu, na dvore. Cez noc je zatvorený v koteri. V domácnosti sú tri dospelé osoby, ktoré akceptuje, ale len jednu berie ako svojho alfa vodcu.

Chovateľské podmienky: Je kŕmený dvakrát do dňa biologicky prírodnou stravou teda barfom – surovým mäsom a kosťami. Raz denne majiteľ psa berie na dvojhodinovú prechádzku, z časti s vodidlom a z časti bez neho.

Sociálne kontakty: Počas prechádzok sa stretáva s inými psami, ktoré akceptuje. Majitelia týchto psov sa stretávajú na lúke, kde sú psy pustené na voľno a majú dostatok pohybu. Voči mačkám je agresívny.

3.1.7 Pozorovaný subjekt č. 7

Meno:	Molly
Pohlavie:	suka
Vek:	8 mesiacov
Váha:	22 kg
PP:	nie
Cerebellárna ataxia:	netestovaná

Chovateľské prostredie: Suka je chovaná v byte, s jedným majiteľom. V byte sa pohybuje voľne, no má k dispozícii vlastný priestor – pelech, v ktorom zväčša odpočíva.

Chovateľské podmienky: Suka je kŕmená dvakrát do dňa suchou granulovanou stravou. Majiteľ so sukou chodievá na prechádzku tri až štyri krát do dňa. Počas tejto prechádzky je suka vedená vodidlom, aj bez neho.

Sociálne kontakty: Suka sa hlavne počas večerných prechádzok stretáva aj s príslušníkmi svojho druhu a plemena, pri ktorých sa prejavuje skôr submisívne.

3.1.8 Pozorovaný subjekt č. 8

Meno:	Tito
Pohlavie:	pes

Vek:	20 mesiacov
Váha:	28 kg
PP:	nie
Cerebellárna ataxia:	netestovaný

Chovateľské prostredie: V chladnejšom počasí a počas zimy alebo v noci sa pes nachádza v interiéri rodinného domu, počas dňa má k dispozícii celý areál pozemku, na ktorom dom stojí. Môže si kedykoľvek vybrať kedy bude dnu a von. No zväčša sa nachádza v exteriéri. V dome sa nachádzajú 4 dospelé osoby, ktoré akceptuje, no len jedného berie ako svojho alfa vodcu.

Chovateľské podmienky: Pes je kŕmený ad libitne, suchým granulovaným krmivom, niekedy dostane kuchynské zvyšky alebo sa mu varia mleté mäsové kocky, ktoré sa zahusťujú hlavne v zimnom období granulami. Keďže má k dispozícii výbeh dvora, na prechádzky ho majiteľ berie štyrikrát týždenne.

Sociálne kontakty: Pes je chovaný s prílušníkom iného plemena. Aj preto je radšej vonku ako dnu, pretože sa jedná o plemeno Nemeckého ovčiaka, ktorý je celoročne ustajnený vonku a tak spolu trávia čas. Stretáva sa aj s inými psami, hlavne na spoločných prechádzkach. Ide o vyrovnaného psa, ktorý si niekedy prejavuje dominanciu, inokedy je podriadený, záleží na tom, s akým dominantným psom sa stretne.

3.1.9 Pozorovaný subjekt č. 9

Meno:	Bessy Perun – Blue Angel
Pohlavie:	suka
Vek:	4 roky
Váha:	30 kg
PP:	áno
Cerebellárna ataxia:	netestovaná

Chovateľské prostredie: Suka je chovaná v byte – interiéri. Pohybuje sa voľne počas dňa aj noci s výnimkou spálne, kde nemá prístup. V byte má vyhradené dve ležoviská, kde pri odpočinku nieje rušená. Autoritou je 24 ročná majiteľka. Suka rešpektuje aj ostatných členov rodiny.

Chovateľské podmienky: Suka je kŕmená striedavo. Ráno dostáva dávku granulovaného krmiva s tvarohom, jogurtom alebo surovým vajcom. Večer konzumuje 250g surového hydinového mäsa. Suka je venčaná 3 až 4 krát denne, nie v pravidelných intervaloch, kedy má možnosť voľného pohybu.

Sociálne kontakty: Od útleho veku sa suka dostáva do kontaktu s inými jedincami svojho druhu. V domácnosti je jediným zvierat'om. Suka mala jedenkrát šteňatá.

3.1.10 Pozorovaný subjekt č. 10

Meno:	Athos Blue Angel of Liberty
Pohlavie:	pes
Vek:	11 mesiacov
Váha:	28 kg
PP:	áno
Cerebellárna ataxia:	netestovaný

Chovateľské prostredie: Pes bol chovaný v byte do veku 5 mesiacov. Od tohto veku je pes chovaný striedavo v interiéri a exteriéri, a to podľa vlastného výberu. Má neobmedzený prístup do domu počas celého dňa aj noci. Miesto odpočinku si taktiež volí svojvoľne. Majiteľkou je 26 ročná žena, ktorú ako jedinu pes rešpektuje.

Chovateľské podmienky: Pes nie je venčovaný denne, keďže má možnosť pohybu na dvore. Minimálne 3-4 krát týždenne je vodený na dlhé prechádzky, kde sa pohybuje bez vodidla. Kŕmený je prevažne granulovanou suchou stravou, no párkrát do mesiaca sa mu varí mäso s cestovinami.

Sociálne kontakty: V chovnom prostredí sa nachádzajú ďalšie dva psy rovnakého pohlavia ale iného plemena a taktiež jedinec iného druhu, konkrétne mačka. Pes sa pravidelne dostáva do kontaktu s inými jedincami toho istého druhu. Psov si nevšíma, pri sukách sa snaží o ich nakrytie.

3.2 Zber dát

Pre stanovenie miery agresivity sme použili poznatky získané od chovateľa a modifikovaný MAG test

3.2.1 Testovacia schéma

- Test sme vykonávali na rôznych miestach, podľa možností. Všetky miesta boli testovaným jedincom známe. Bol to chovný priestor alebo venčoviška na ktoré sú psy vodené.
 - Naším figurantom bola dospelá osoba, ktorá má odborné skúsenosti s prácou so psami.
 - Psy boli počas testovania uviazané na vodidle, čím sme chceli predísť prípadnému poraneniu figuranta. Žiaden z testovaných jedincov nemal nasadený náhubok.
1. Pes je dvakrát oslovený priateľsky. Prvýkrát za neprítomnosti svojho majiteľa a druhýkrát za jeho účasti. V tomto subteste figurant vľúdne oslovuje psa jeho menom a hladí ho. Pri subteste, kedy je pes ponechaný bez prítomnosti majiteľa, bol pes umiestnený tak, aby majiteľ nebol v jeho dohľade.
 2. Pes je rovnako oslovený nepriateľským spôsobom, raz s majiteľom a raz bez majiteľovej prítomnosti. Na psa pôsobí figurant, ktorý zvýšeným hlasom okríkne psa a gestikuláciou napodobní útok.
 3. V poslednom subteste je pes podrobený reakcii na akustický podnet. Pes spolu s majiteľom postupuje smerom k figurantovi. Tento stimul bol vykonávaný

v kryte tak, aby po priblížení psa k figurantovi mu mohol tento stimul (pet fľašu naplnenú kamienkami) ukázať.

3.2.2 Pozorované elementy správania

státie – pes stojí na mieste, nepohybuje sa, všetky štyri končatiny ma položené na zemi.

ústup – pes sa pohybuje celým telom smerom od podnetu, pes môže ústup vykonávať hlavou na pred, od podnetu – aktívne, alebo ústup smerom vzad, t.j. cúvaním – pasívne.

výpad – pes vykonáva pohyb k podnetu s úmyslom pohryzť, stimul fixuje očným kontaktom, na stimul útočí, postoj má dominantný alebo submisívny.

dominantný postoj – pes drží vzpriamenú hlavu smerom k podnetu, telo je napnuté, ušnice vztýčené smerujú dopredu, chvost šabl'ovito vztýčený, oči pozorujú podnet.

submisívny postoj – pes je otočený alebo mierne pootočený smerom k podnetu, telo vytvára mierny hrb v oblasti kru a kohútika, telo je opticky zmenšené, hlava nižšie držaná tak, že vytvára jednu líniu s chrbtom, ušnice sklopené, pohad odvrátený od podnetu, chvost je voľne spustený, smerujúci na dol, alebo stiahnutý medzi panvovými končatinami.

nezáujem – pes nevytvára reakciu na podnet, má záujem o iné stimuly, očný kontakt je prerušovaný, ušnice otáča rôzne do strán

naježenie chlpov – pes naježí chlpy v oblasti chrbta pozdĺž celého tela.

nervozita – pes sa pohybuje alebo prešľapuje hrudnikovými končatinami na mieste, neudržiava očný kontakt, miestami sa pozrie na stimul.

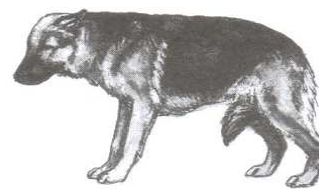
výzva ku hre – pes sa prednou časťou tela dotkne zeme, skloní ju, zadok zostáva v prirodzenej výške stojacieho psa, tzv. poklona

Obrázok 14: Státie

Obrázok 13: Dominantný postoj

Obrázok 12: Submisívny postoj

(Podľa O'Farrel, 1997; Mikulica, 2008)

mimika:

- **U1** ušnice drží pes vztýčené smerom k podnetu
- **U2** ušnice drží pes sklopené smerom dozadu alebo nabok
- **U3** ušnice pes otáča do rôznych smerov, nieje to závislé na podnete

očný kontakt

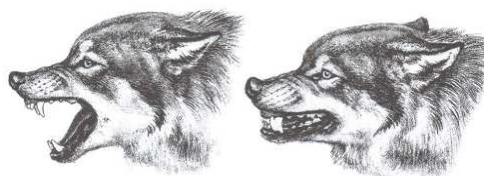
- **O1** pes očami fixuje podnet, živo ho sleduje
- **O2** pes neudržiava očný kontakt, vyhýba sa pohľadu na podnet
- **O3** pes očami pozerá na cudzie stymuli

držanie pier

- **P1** pes sťahuje pery k nosu, dopredu, má nakrčenú kožu na nose, odhaľuje zuby
- **P2** pes sťahuje pery ku kútikom dopredu, má nakrčenú kožu na nose, odhaľuje zuby
- **P3** pes drží pery voľne, neukazuje zuby

Obrázok 16: Pery pritáňované k ňufáku

Obrázok 15: Pery pritáňované, ku kútikom

(Podľa O`Farell, 1997, Mikulica, 2008)

čelo

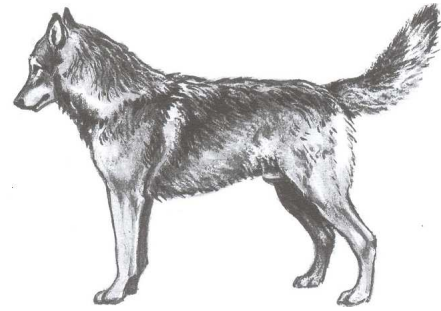
- **Č1** pes má čelo rovné, hladké bez kožných záhybov
- **Č2** pes má zvráštené čelo, je u neho výrazne viditeľný stop

chvost

- **CH1** pes má chvost spustený smerom nadol
- **CH2** pes veselo pohybuje chvostom zo strany na stranu
- **CH3** pes drží chvost vtiahnutý medzi pánvovými končatinami
- **CH4** pes drží chvost vztýčený, nehybný a šabl'ovito zakryvený smerom nahor

Obrázok 18: Chvost vtiahnutý po brucho

Obrázok 17: Chvost vztýčený

(O`Farell, 1997, Mikulica, 2008)

zvukové vyjadrenia

- **vrčanie** – výstražný zvuk vychádzajúci hlboko z hrdla
- **ňučanie** – zúžený hlas, ktorý má rôzne trvanie, so silnejšou alebo slabšou intenzitou
- **štekание** – zvuky, ktoré vydávajú hlasivky, sú krátke a rôznej intenzity

Pre jednotlivé elementy správania sme zostavili nasledujúcu bodovú sústavu:

Tabuľka 5: Bodová sústava 1

Pohyb		Postoj		Vyladenie	
Ústup	-1	submisívny	1,5*U+P	nezáujem	0
Státie	1	dominantný	1,5*U+P	nervozita	1
Výpad	2			výzva ku hre	0,5

Tabuľka 6: Bodová sústava 2

Ušnice		Oči		Pery	
U1	1	O1	1	P1	1
U2	-1	O2	-1	P2	-1
U3	0	O3	0	P3	0

Tabuľka 7: Bodová sústava 3

Čelo		Chvost		Vokalizácia	
Č1	0	CH1	0	kňučanie	-0,5
Č2	-1	CH2	1	štekание	1
		CH3	-1	vrčanie	2
		CH4	2	ticho	0

Zistené elementy správania sme porovnali s už popísanou kľúčovou šablónou správania psov:

Neagresívny pes: stály očný kontakt nie je udržiavaný (nepozorujeme fixáciu), ušnice sú jemne sklopené otočené smerom k podnetu, môžu sa pohybovať do strán, čelo je bez kožných rias, hladké, chvost voľne visí smerom nadol, prípadne sa veselo pohybuje do strán, pes zotrváva na mieste, mierne cúva alebo veselo skáče a snaží sa človeka oblízať.

Dominantne agresívny pes: stály očný kontakt je udržiavaný, pes pohľadom fixuje človeka, ušnice sú nasmerované k podnetu, čelo vytvára kožné záhyby, pes vrčí, má vycerené zuby, kútiky úst stahuje dopredu, chvost drží napnutý smerom nahor v šabl'ovitom tvare, srst' mána chrbte naježenú pozdĺž celého tela, pes sa nepohybuje, prípadne sa mierne posúva ku človeku, chce zaútočiť.

Pes agresívny zo strachu: pes sleduje človeka, prerušuje očný kontakt, ušnice má zložené smerom dozadu, čelo vytvára kožné záhyby, pes vrčí s väčšou intenzitou ako pri dominantnej agresivite, má vycerené zuby, srst' je na chrbte zježená pozdĺž celého tela, chvost je stiahnutý v oblasti brucha, ak je to možné pes, pred človekom cúva, ak to možné nieje útočí.

3.3 Analýza dát

Vytvorili sme testovací index agresivity alebo strachu $I_{a/s}$, aby sme mohli vyhodnotiť správanie. Pozorované znaky sme zaradili do troch skupín:

1. Pohyb + postoj + vyladenie
2. Mimika + chvost
3. Vokalizácia

Po sčítaní hodnôt za všetky tri skupiny dostaneme výsledný index

$$I_{a/s} = ph + ps + t + u + o + pe + \check{c} + ch + v$$

ph – pohyb

ps – postoj, $ps = 1,5 \times (u + pe)$

t – vyladenie

u – uši

-
- o – oči
 - pe – pery
 - č – čelo
 - ch – chvost
 - v – vokalizácia

Vypočítali sme index $I_{a/s}$ pre každý test osobitne. Podľa dosiahnutých indexov v jednotlivých testoch sme hodnotili správanie psov. Variačno štatistické ukazovatele sme vypočítali pre každého psa. Tieto sú: priemerná hodnota indexu, medián, smerodajná odchýlka, stredná chyba premeru, maximum, minimum, a variačné rozpätie.

Na porovnanie správania sa psov medzi sebou a správania sa v jednotlivých testoch sme použili Spearmanovu koreláciu.

4 Výsledky

4.1 Správanie jedincov v testoch

4.1.1 Pes Engel

Tento pes sa počas testovania v 3 subtestoch správal takmer identicky. Keď bol pes oslovený priateľským spôsobom, prejavoval sa submisívne a neprejavoval žiadne náznaky agresivity. Svedčí o tom aj minimálny index -1.5. Keď sme na psa vyvinuli mierny tlak s nepriateľskými prvkami, jeho reakcia sa zmenila zo submisívnej na dominantnú. Bolo to však len v prípade, keď pri psovi nebol majiteľ. V tomto subteste sme dosiahli maximálny index 4,5. Pri akustickom stimule si pes tento nevšimol a žiadnym spôsobom naň nereagoval. Ostal v kludnom stave, čo nám potvrdil aj index 0.

Po otestovaní psa môžeme povedať, že je vyrovnanej povahy a prejavuje sa skôr submisívne. Dominanciu prejavil len v prípade kedy sa cítil v ohrození a nebol na blízku majiteľ.

4.1.2 Pes Affinity

Tento pes sa pri subtestoch javil ako vyrovnaný s veľmi priateľskou povahou. Pri oslovení psa priateľsky sa prejavil minimálny index -0,5. Pes mal síce sklopené uši a prestupoval hrudníkovými končatinami, čo naznačuje miernu nervozitu, ale zároveň veselo kmital chvostom. Celkový jeho výraz bol submisívny. Index 1,5 sa nám prejavil pri subteste oslovenia psa bez účasti majiteľa. Pes zaujal dominantný postoj, no keď prišlo ku kontaktu figuranta a psa tento sa rýchlo zmenil a prejavoval radosť. Maximálny index 5 bol dosiahnutý pri akustickom podnete. Pes zvedavo reagoval pričom zaujal dominantný postoj no bez náznakov agresivity. Po priblížení sa k figurantovi tento záujem opadol.

Psa by sme mohli charakterizovať ako veľmi ostražitého, skôr submisívneho, nie agresívneho.

4.1.3 Pes Asan

Pes Asan sa v subtestoch kedy bol figurantom oslovený prejavoval ako vyrovnaný, dominantný, ale bez agresívnych náznakov správania, čo vyčísľujú aj

indexy - minimum 0, maximum 5,5. Pri akustickom podnete prejavoval zvýšenú dominanciu (index 6,5) ale opäť bez známkov agresivity.

Po otestovaní môžeme tohto psa charakterizovať ako vyrovnaného, no dominantného jedinca. Keďže je pes vo veku kedy sa jeho charakter ešte stále formuje je potrebné dbať na to aby táto dominancia neprerástlo do agresívneho správania.

4.1.4 Pes Aurora

Tento pes sa v subtestoch, kedy prichádzal do kontaktu s figurantom správal rozdielne a to v závislosti na tom, či bol pri ňom majiteľ. Pri oslovení kde figuroval majiteľ bol jeho postoj submisívny ale priateľský. Nasvedčujú to aj indexy -1 a 1,5. Keď sme psa oslovili bez účasti majiteľa bol jeho výraz dominantný s jemnými prvkami agresivity. Pes naznačil výpad, no nebol u neho úmysel pohrýzť, ale skôr vystrašiť protivníka (index 6 a 6,5). Pri akustickom podnete sa pes správal dominantne ale bez agresivity.

Počas testovania na nás pes pôsobil vyrovnaným dojmom pokiaľ bol v blízkosti majiteľa. Keď bol pes ponechaný sám, bol nervózny a dominantný s miernymi náznakmi agresivity. Podľa slov majiteľky je pes na ňu silno fixovaný, čo sa prejavilo aj v tomto teste.

4.1.5 Pes Daddy

Pes Daddy mal rozpätie indexov -3,5 až 5,5. Pri nepriateľskom oslovení sa prejavoval submisívne. V prípade kedy bol s majiteľkou prejavil prvky strachu a ukrýval sa za nohy majiteľky. Pri subteste kedy bol pes oslovený priateľským spôsobom sa správal vyrovnané, prejavoval miernu dominanciu a po priblížení figuranta sa o tohto prestal zaujímať. Pri akustickom stimule mal prejav dominantného psa, ale tento prejav nesúvisel s podnetom. Podnet si nevšímal.

Psa môžeme charakterizovať ako vyrovnaného s priateľskou povahou. Voči cudzím osobám sa prejavuje skôr submisívne a nedôverčivo alebo nevšímavo. V majiteľovej prítomnosti sa cíti bezpečne.

4.1.6 Pes Jack

Pes Jack sa vo všetkých subtestoch prejavoval dominantným spôsobom. Pri priateľskom oslovení za prítomnosti majiteľa jeho dominancia mala priateľské prvky ako kmitanie chvostom a vyskakovanie. Bez prítomnosti majiteľa sme pozorovali

kňučanie čo spôsobilo úzkosť z jeho neprítomnosti. Pri nepriateľskom oslovení sa prejavila dominancia s prvkami agresivity. Z nášho testovania vyplynulo, že táto agresivita bola zapríčinená strachom o majiteľa a jeho ochranou (index 7,5). Na akustický podnet pes intenzívne a živo reagoval, prejavoval miernu dominanciu.

U tohto psa Jacka môžeme tvrdiť, že je stabilnej povahy, priateľský voči známym osobám. Voči neznámym osobám je ostražitý. Pri napadnutí svojho majiteľa cudzím subjektom pes reaguje agresívne, čo bolo cieľom výchovy majiteľa.

4.1.7 Pes Nely

Pes Nely je ešte v telesnom a psychickom vývine. Reakcie na všetky subtesty kde došlo ku kontaktu psa s figurantom sa prejavoval submisívne alebo nevšímavo. Pes neprejavoval strach ani nervozitu. Rozmedzie indexov sme vypočítali na -1 až 1. V prípade nepriateľského oslovenia s majiteľom sme mohli u psa pozorovať priateľské správanie s prvkami podriadenia. Na zvukový podnet pes reagoval pozitívne a so záujmom (index 6). Aj v tomto subteste sa prejavoval submisívne.

Po otestovaní psa Nely sme zistili, že vývoj jeho charakteru smeruje k vyrovnanej povahe. V žiadnom zo subtestov pes neprejavil známky agresivity ani doinantného správania.

4.1.8 Pes Tito

U tohto psa sme vypočítali najväčšie rozmedzie indexov od -3,5 až do 7,5. Pri subteste oslovenia psa priateľským spôsobom, či už s majiteľom alebo bez majiteľa sa pes prejavoval submisívne. Pri nepriateľskom oslovení s majiteľom pes vykonal ústup a bol voči figurantovi submisívny. Pri nepriateľskom oslovení bez majiteľa pes reagoval na figuranta výzvou ku hre, tzv. poklonou. Útok nevnímal ako nebezpečenstvo ale napriek tomu boli pozorované prvky strachu. Na zvukový podnet reagoval okamžite dominantným spôsobom. Po chvíli trvania tohto akustického stimulu sa pes vrátil do submisívnej polohy.

Môžeme tvrdiť, že pes Tito je mierne nevyrovnanej povahy. Neprejavuje sa agresívne ale k rôznym stimulom nevedel zaujať jednoznačný postoj.

4.1.9 Pes Bessy

U psa Bessy sme pozorovali rôzne formy správania v závislosti na prítomnosti majiteľa. Keď bol majiteľ prítomný pes sa prejavoval submisívne ale sebaisto (index

1,5 až 3,5). Nebola preukázaná nervozita ani agresivita. V subtestoch, ktoré boli vykonávané bez prítomnosti majiteľa sa pes tiež prejavoval submisívne a bolo na ňom badať prvky strachu a neistoty (index -1,5). Na zvukový podnet reagoval pes dominantne a to vďaka tomu, že predmet s ktorým bol tento stimul vykonávaný bol psovy dobre známi a majiteľkou využívaný ku hre.

Po oslovení psa Bessy môžeme tvrdiť, že pes je vyrovnaný, neagresívny a priateľský vo vzťahu k ľuďom. Bez majiteľa je mierne neistý, no nie agresívny.

4.1.10 Pes Aston

Tento pes sa takmer vo všetkých subtestoch prejavoval dominantne. Táto dominancia nemala sklon k agresivite, vyplýva skôr z hyperaktivity a nadšenia psa. Na každý vykonaný subtest s výnimkou nepriateľského oslovenia bez majiteľa, pes reagoval podobne, zaujal dominantný postoj. Prestupoval prednými nohami. Nebol to však prejav nervozity ale skôr nedočkavosti. Po priblížení sa figuranta k psovi ho tento obľúval. Pri nepriateľskom oslovení pes prejavil submisivitu ale nie strach. Indexy zistené v subtestoch sú 2,5; 6; 6,5; 6. Podobne nedočkavo reagoval aj na akustický stimul.

Môžeme konštatovať, že tento mladý pes sa prejavuje dominantne, čo plynie z jeho hyperaktívnej povahy.

4.2 Porovnanie kompletného správania sa jednotlivých psov v teste

Na porovnanie správania sa psov sme použili Spearmanovú koreláciu. Výsledky uvádzame v **Tabuľke 10: „Porovnanie psov medzi sebou“ v Prílohe A**. Analýza odhalila podobnosť v správaní sa psov Engel, Affinity a Aurora.

Engel ↔ Affinity – $\rho = 0,816$ ($P = 0,092$)

Engel ↔ Aurora – $\rho = 0,789$ ($P = 0,112$)

Affinity ↔ Aurora – $\rho = 0,947$ ($P = 0,014$)

Pes Daddy mal opačné správanie ako pes Jack ($\rho = -0,616$, $P = 0,269$) ale rovnaké ako pes Tito ($\rho = 0,6$, $P = 0,285$). Pri psovi Aurora bolo správanie nie celkom rovnaké ($\rho = 0,205$, $P = 0,741$), aj keď tieto dva psy žijú v jednej domácnosti.

Pes Jack mal rovnaké správanie ako pes Engel, Nely, Bessy a Aston. So psom Daddy sme zaznamenali opačný trend ($\rho = -0,616$, $P = 0,269$).

V správaní psa Nely sa prejavili silné podobné črty ako pri Affinity, Aston a Bessy.

Pes Bessy vykazoval v správaní podľa analýzy určité podobnosti so psami Asan, Jack, Nely, Tito a Aston.

Pes Tito mal podobné správanie ako pes Bessy. U psa Asana sme pozorovali podobné správanie tiež len so psom Bessy. Pri ostatných psoch sme podobnosti v správaní nezistili.

4.3 Porovnanie individuálnych subtestov podľa správania psov

V **Tabuľke11: „Porovnanie testov medzi sebou“ v Prílohe A** uvádzame hodnoty korelačných koeficientov správania psov v jednotlivých testoch. Podľa tejto tabuľky môžeme vidieť, že správanie sa v jednotlivých testoch nemožno označiť za podobné ani celkom rozdielne. Spearmanov korelačný koeficient sa pohybuje od -0,247 do 0,311.

Určitá podobnosť bola zaznamenaná medzi subtestom „oslovenie psa priateľským spôsobom bez prítomnosti majiteľa“ a subtestom „akustický podnet“ ($\rho = 0,311$, $P = 0,381$), vzťah však nie je preukazný. Najväčšia odlišnosť je pri teste „Oslovenie priateľsky za prítomnosti majiteľa“ a teste „Oslovenie nepriateľsky bez prítomnosti majiteľa“ ($\rho = -0,247$, $P = 0,492$), väzba je opäť nepreukazná.

5 Diskusia

Otestované jedince získali v individuálnych subtestoch hodnoty -3,5 až 7,5. Napriek relatívne širokému rozpätiu hodnôt indexu, preukazný rozdiel sme zaznamenali len v jednom prípade. Pri porovnaní subtestov sme zistili, že psy sa v žiadnom z nich nesprávali podobne.

Na druhej strane pri porovnávaní správania sa psov v jednotlivých testoch sme zaznamenali podobné správanie. Aj Fogle (1995) publikuje, že každý pes má svoj vlastný, jedinečný charakter, ale v rámci jedného plemena sú charakteristiky podobné.

V prípade šiestich psov sme zaznamenali submisívne správanie.

Jeden z týchto psov prejavil submisívne správanie s prvkami strachu, čo sme u tohto plemena považovali za abnormálne správanie, keďže sme sa pridržali Bakošovho (2003) tvrdenia, že abnormálne správanie je správanie psov, ktoré sa kvantitatívne líši od normálneho správania jedincov plemena. Ako tvrdí Nováková (2003), dobre vedené chovy dnes dodávajú amstafy veľmi prítulné, spoločenské a mimoriadne verné, nepoznajúce strach.

Ďalší zo psov sa taktiež prejavoval submisívne ale bol nevyrovnanej povahy. V žiadnom z testovaných subtestov sa nedalo dopredu predpokladať, ako pes zareaguje. Tento fakt vyvracia tvrdenie Janisha (2002), ktorý hovorí, že silná vyvážená osobnosť a povaha je jedným z najdôležitejších znakov tohto plemena.

Ostatní štyria zo šiestich spomínaných psov sa prejavovali ako submisívne a vyrovnané jedince.

Dominanciu sme zaznamenali u štyroch jedincov z desiatich.

Pri jednom zo psov sme dospeli k tomu, že dominancia a agresivita, ktorú prejavoval je spôsobená výcvikom a tým spojeným strachom o majiteľa. Ako uvádza Pavlovská – Kuretová (1996), amstaf je vďaka svojej veľkej sile a učiteľnosti vynikajúcim strážcom. V podstate sa chová priateľsky ku všetkým ľuďom a nepovažuje človeka za svojho protivníka. Avšak po náležitom výcviku sa naučí rozlišovať medzi priateľmi a cudzími a nekompromisne napáda nežiadúcich. To sa prejavilo v subteste „oslovenie psa nepriateľským spôsobom za prítomnosti majiteľa“. Môžeme poznamenať aj tvrdenie Mikulicu (1999), že agresivita zo strachu môže byť viazaná na cudzích ľuď.

U ďalšieho zo psov sa tak isto prejavila dominancia s prvkami agresivity. Podľa správania sa psa môžeme predpokladať, že táto agresivita bola spojená so strachom. Strachom zo samot. Ako píše Smrčková (2010) pre amstafa je pravdepodobne najhorším trestom keď je ponechaný sám. Räber (1995) dodáva, že nepríjemné skúsenosti psa z neočakávaných udalostí alebo z kontaktu s neznámymi ľuďmi vyvolávajú nervozitu až agresivitu.

Zvyšné dva psy s dominantným prejavom mali vyrovnanú povahu bez agresívnych prvkov.

Náš test poukázal na ten fakt, že u testovaných jedincov sa neprejavila žiadna etopatia okrem strachu a agresivity, čo poukazuje na tvrdenie Pricea (1999), že agresivita a strach sú najbežnejšími etopatiami správania sa psov.

6 Návrh na využitie poznatkov v praxi

Agresivita je v súčasnosti jedným z najväčších a najvýraznejších problémov v správaní sa psov. Čoraz častejšie sa objavujú útoky na človeka. Kedže všeobecne platí, že aj malý pes vie poraniť, nieje to problém len veľkých psov. Ľudia často neprimerane reagujú na fakt, že útoiaci pes je „bojovým“ plemenom. Vina padne vždy na psa a nie na skutočného vinníka majiteľa. Tu by sme si mali uvedomiť, že agresivita neplynie z pôvodu a šľachtenia psa ale z jeho výchovy a nedostatočnej socializácie či prílišnej fixácie na majiteľa.

Aj náš test preukázal agresivitu len u jedincov, ktorí boli na túto cvičení alebo to bola agresivita zo strachu, čiže nedostatočnej socializácie psa.

Takéto testy by bolo vhodné využívať v chovateľských kluboch pred uchovnením pas, aby sa preukázalo či ide o agresivitu a ak áno, či je získaná alebo vrodená. Pes s vrodenu poruchou správania by nebol zaradený do chovu.

Tieto testy by mohli pomôcť aj poslancom pri zostavovaní zákonov. Nimi by sa upravila držba a chov nielen tzv. bojových psov ale aj ostatných plemien bez výnimky.

Podľa môjho názoru je povinnosťou každého majiteľa, ktorý si zaobstará psa, vedieť sa o tohto postarať, socializovať a vychovať ho tak, aby nedochádzalo k ujám na zdraví iných zvierat a najmä ľudí. Preto by v neposlednom rade mohli testy využiť aj jednotliví chovatelia na otestovanie svojho psa, ktorý by mohol preukázať skryté agresívne prejavy.

Záver

Podnetové situácie v jednotlivých subtestoch boli dostatočne silné na spustenie potrebnej reakcie. Najsilnejším subtestom bol „akustický podnet“, kedy deväť z desiatich psov reagovalo výrazne. Nemôžeme povedať, žeby bol niektorý zo subtestov nedostatočne podnetný, no v prípade oslovenia psa priateľsky bez prítomnosti majiteľa traja psi neprejavili reakciu. Hypotéza 1 bola potvrdená.

Správanie psov bolo dostatočne odlišné na určenie individuálnych rozdielov. Dosiahnuté body indexu sa pohybovali v rozmedzí od $-3,5$ do $7,5$. Testovanie odhalilo podobnosti v správaní šiestich psov, hoci štatistická preukaznosť bola dosiahnutá len v jednom prípade. Štyria psy mali správanie odlišné. Hypotéza 2 bola nebola úplne potvrdená.

Z desiatich testovaných jedincov dvaja prejavili mierne agresívne správanie. Táto agresivita bola prejavená len v jednom zo subtestov. V ostatných subtestoch sa u psov prejavilo normálne správanie, bez výrazného dominantného či submisívneho správania. Tento fakt nám vyvracia tretiu hypotézu. Hypotéza 3 nebola potvrdená.

Dosiahnuté výsledky sú môžu byť dôsledkom relatívne malej testovacej vzorky alebo malou citlivosťou testu. Z uvedeného vyplýva potreba otestovať väčšiu skupinu psov, prípadne upraviť systém hodnotenia. Pre praktické použitie bude pravdepodobne potrebné zahrnúť do testu ďalšie subtesty, pre dosiahnutie výraznejších rozdielov v hodnotení.

Zoznam použitej literatúry

1. ABRANTES, R. 2007. *Vývoj sociálneho chováni psů*. 1. vyd. České Budějovice : DONA, 2000. 81 s. ISBN 80-86136-61-2
2. ALDERTON, D. 2008. *Encyclopedia of dogs*. 1. vyd. Bath : PARRAGON, 2008. 384 s. ISBN 978-1-4075-2438-2
3. BAILEY, G. 2003. *Pes a jeho řeč*. 1. vyd. Praha : Ottovo nakladatelství, 2003. 96 s. ISBN 80-7181-837-2
4. BAKOŠ, A. 2003. *Kynologický náučný slovník*. 1. vyd. Bratislava : PaRPRESS, 2003. s. 5 ISBN 80-88789-93-1
5. BECKMANNOVÁ, S. 1998. *Americký staffordshirský teriér*. Bratislava : TIMY, 1998. 120 s. 80-88799-61-9
6. BUGARSKÝ, A – BULECA, J. – BYSTRICKÝ, P. – HVOZDÍK, A – KOTTFEROVÁ, J. – TAKÁČOVÁ, D. 2008. *Pes, chovateľ a právo*. Košice : UVL. 228 s. ISBN 978-80-8077-093-8
7. CISAŘOVSKÝ, M. 2010. *Americký pitbul ve fotografii*. In *Pes přítel člověka*. roč. 55, 2010, č.10, s.92. ISSN 0231 - 5424
8. CLUTTONOVÁ – BROCKOVÁ, J. 1999. *Psy*. Bratislava : Fortuna print, 1999. 64 s. ISBN 80-88980-05-04
9. CUNLIFFEOVÁ, J. 2004 *Encyklopédia psy*. 1. vyd. Bratislava : ALIAS PRESS, 2004. 384 s. ISBN 80-7145-821-X
10. DANKO, J. – FLEŠÁROVÁ, S. – ŽIVČÁK, J. a kol. 2008. *Anatómia psa*. Bratislava : IKAR, 2008. 152 s. ISBN 978-80-551-1743-0
11. DOSTÁL, J. 1995. *Chov psů, genetika v kynologické praxi*. České Budějovice : DONA, 1995. 261 s. ISBN 80-85463-58-X
12. DOSTÁL, J. 2007. *Genetika a šlechtění plemen psů*. České Budějovice : DONA, 2007. 261 s. ISBN 978-80-7322-104-1
13. FOGLE, B. 1995. *Encyklopédia psův*. 1. vyd. Bratislava : FORTUNA PRINT, 1995. 312 s. ISBN 80-7153-089-1
14. HODOVÁ, Z. 2008. *Americký pitbulteriér – náročný pes pro zodpovědné lidi*, In *Pes přítel člověka*, 2008, č. 5, s. 12-15. ISSN 0231-5424

-
15. JANISH, J. 2002. *Americký stafodšírsky teriér*. Praha : Fortuna print, 2002. 157 s. ISBN 80-7321-007-X
 16. KHOLOVÁ, H. 2002. *Všetko o psoch 1000+1 rada*. 1.vyd. Praha : Ottovo nakladatelství, 2004. 272 s. ISBN 80-7181-939-5
 17. KOTTFFEROVÁ, J. – NOVACKÝ, M. – MAREKOVÁ, J. – HVOZDÍK, A. 2008. *Veterinární etológia*. 1. vyd. UVL :Vienala. 357 s. ISBN 978-80-8077-101-0
 18. LES. 2008. Jak je poznat. Kdo je kdo. In *Svět psů*. 2008, č. 4, s. 52-53.
 19. MIKULICA, V. 2004. *Poznej svého psa*. 3. vyd. Český Těšín : Dialog, 312 s. ISBN
 20. NOVÁKOVÁ, I. 2003. Americký staffordshirský teriér. In *Pes a mačka*. roč. III., 2003, č. 3, s. 6 – 8. ISSN 1335-7778
 21. NOVÁKOVÁ, M., 2004. Agresívni projevy psa. In *Svět psů*, č.12, 2004, s. 22-24. ISSN 1211-2976
 22. O'BRIEN, D. – JOHNSON, G. – HANSEN, L. 2006. *A DNA Test for Neonatal Encephalopathy* [online]. 2006 [cit. 4.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.caninegeneticdiseases.net/ataxia/NE-StdP.htm>>
 23. O'FARELL, V. 1997. *Owner attitudes and dog behaviour problems*, Appl. Anim. Beh. Sci., 52, 1997, 205 - 213
 24. OLBY, N. 2006a. *Wobbly Dogs : An Explanation of the Significance of Different Signs* [online]. 2006 [cit. 2.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.amstaff.org/Wobbly%20Dogs.html>>
 25. OLBY, N. 2006b. *Cerebellar Degeneration in American Staffordshire Terriers : Finding the Abnormal Gene* [online]. 2006 [cit. 2.4.2011]. Dostupné na: <<http://www.amstaff.org/documents/cafindabnormalgene.pdf>>
 26. PALMEROVÁ, J. 1997. *Fakty o psoch*. Bratislava: INA, 1997, 68 s. ISBN 80-8053-017-3
 27. PAVLÍK, R. 2001. Bojové psy – áno či nie? In *Pes a mačka*. roč. I., 2001, č. 4, s. 6-8.
 28. PAVLOVSKÁ – KUNTOVÁ, D. – DOLEŽAL, V. 1996. *Atlas psů*. Olomouc : DONA, 1996, 200 s. ISBN 80-85463-77-6
-

-
29. PLANTA, D. 2002 Testing dogs for aggressive biting behaviour and fear behaviour for breeding purposes. Centennial Conference Dutch Kennel Club, 2002 <http://home.wanadoo.nl/rashonden-nederland/downloads/UK_Planta.pdf>
30. PRICE EO, 1999. *Behavioral development in animals undergoing domestication*. Appl. Anim. Behav. Sci., 65 : 245 - 271
31. PROCHÁZKA, Z. 1989. *Chov psu*. 1. Vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1989, 256 s.
32. RÄBER, H. 1995. *Encyklopédia plemená psov*. (2. diel) Ostrava : BLESK, 1995, s. 226 – 259. ISBN-10 80-85606-80-1
33. SMRČKOVÁ, L. 2010. Psi podle FCI, Skupina III., sekce 3: Psi typu bulteriéra. *In Svět psu*. 2010, č.10, s. 44 – 45. ISSN 1211 – 2976
34. ŠEDÍK, M. – KUBAĽA, J. – KAŇUCH, M. – BUČKO, S. – BAMBASOVA, E. – MILLEROVÁ, Z. – CWIWDEKOVÁ, A. 2010. 20. Výročie Slovenského klubu teriérov a foxteriérov 1990-2010. Klubový spravodaj, roč. XX., 2010, č. 2, 106 s.
35. ŠNIRC, J. – SOKOL, J. – SEGINGO, J. – HERA, A. 2007. *Klinická veterinárna farmakológia*. 1. vyd. Martin : Neografia, 2007. s.1007. ISBN 978–80–88892–75–5
36. TAYLOR, D. 1994. *Veľká kniha o psoch*. 4. vyd. Bratislava : GEMINI, 1994. 238 s. ISBN 80-7161-079-8
37. VETERÁNY, L. 2004. História bojových psov. In *Pes a mačka*. roč. IV., 2004, č. 2, s. 6-7. ISSN 1335-7778

2006. Klub amerických stafordšírskych teriéru, Chovateľský a zápisní rád klubu AST [online]. 2006 [cit. 15.2.2009]. Dostupné na: <http://klubast.cz/indexo.htm>

2008. Slovenský klub chovateľov teriérov a foxteriérov, Stanovy klubu [online]. 2008 [cit. 18.4.2009]. Dostupné na: http://terriers.sk/?page=clanky&page2=clanok&id_clanok=243

2008. Slovenský klub chovateľov teriérov a foxteriérov, Chovné psy [online]. 2008 [cit. 18.4.2008]. Dostupné na: http://terriers.sk/?page=clanky&page2=chovne_psy

2008. Slovenský klub chovateľov teriérov a foxteriérov, Chovné suky [online]. 2008 [cit. 18.4.2008]. Dostupné na: http://terriers.sk/?page=clanky&page2=chovne_suky

-
2008. Slovenská kynologická jednota, Štandardy [online]. 2008 [cit. 18.4.2008]. Dostupné na: <http://skj.sk/phpmenu.php?s=4>
2008. Fédération Cynologique Internationale, Standards and nomenclature [online]. 2008 [cit. 18.4.2008]. Dostupné na: <http://fci.be/nomenclature.aspx>
2008. Ataxie Cérébelleuse, Staffordshire Terrier Américain, Test NCL-A [online]. 2008 [cit. 10.4.2011]. Dostupné na: http://antagene.com/uploadfichier/Francais/Chien/Notice_NCL-A.pdf
- 2009 [online]. 2009 [cit. 30.3.2009] Dostupné na: http://btsc.cz/index.php?option=com_datso_gallery&Itemid=75&func=detail&catid=18&id=197
- 2009 [online]. 2009 [cit. 3.4.2009] Dostupné na: http://btsc.cz/index.php?option=com_datso_gallery&Itemid=75&func=detail&catid=18&id=203
- 2009 [online]. 2009 [cit. 3.4.2009] Dostupné na: http://btsc.cz/index.php?option=com_datso_gallery&Itemid=75&func=detail&catid=18&id=215
- 2009 [online]. 2009 [cit. 30.3.2009] Dostupné na: http://btsc.cz/index.php?option=com_datso_gallery&Itemid=75&func=detail&catid=20&id=243
- 2009 [online]. 2009 [cit. 2.4.2009] Dostupné na: http://www.caragankennel.com/jsw_weight_pull_august_18_2006magnum31.jpg
- 2009 [online]. 2009 [cit. 30.3.2009] Dostupné na: <http://www.dkimages.com/discover/previews/1008/50212224.JPG>
- 2009 [online]. 2009 [cit. 2.4.2009] Dostupné na: <http://www.dogtimes.com.br/imagens/amstaf10.jpg>
2011. American Staffordshire Terrier – Breed standard. [online]. 2011 [cit. 11.4.2011] Dostupné na: <http://www.amstaff.org/Amstaff%20Standard.html>
2011. American Staffordshire Terrier History. [online]. 2011 [cit. 11.4.2011] Dostupné na: <http://www.amstaff.org/Amstaff%20History.html>
2011. *Ataxie Cérébelleuse (NCL-A)*! [online]. 2011 [cit. 10.4.2011]. Dostupné na: http://antagene.com/index.php?page_id=526&rubrique_id=124&coderub1=1&coderub2=0&coderub3=44&langue=L1&menu=>
-

PRÍLOHY

PRÍLOHA A

Test	Engel	Affinity	Asan	Aurora	Daddy	Jack	Nely	Tito	Bessy	Aston
Oslovenie priateľsky za prítomnosti majiteľa	-1,5	-0,5	5,5	-1	2	0	-1	1	1,5	2,5
Oslovenie priateľsky bez prítomnosti majiteľa	-1,5	0,5	0	6	5,5	0	0	0,5	-1,5	6
Oslovenie nepriateľsky za prítomnosti majiteľa	-0,5	0,5	1	1,5	-3,5	7,5	1	-2,5	3,5	6,5
Oslovenie nepriateľsky bez prítomnosti majiteľa	4,5	1,5	5,5	6,5	1	2	-1	-3,5	-1,5	-1
Akustický podnet fľaša	0	5	6,5	6,5	3	6,5	6	7,5	4	6

Tabuľka 8: Dosiahnuté indexy

PES	Mean	Median	Std. Error of Mean	Std. Deviation	Maximum	Minimum	Range
Engel	0,2	-0,5	1,1136	2,49	4,5	-1,5	6
Affinity	1,4	0,5	0,9539	2,1331	5	-0,5	5,5
Asan	3,7	5,5	1,3285	2,9707	6,5	0	6,5
Aurora	3,9	6	1,5443	3,4533	6,5	-1	7,5
Daddy	1,6	2	1,4782	3,3053	5,5	-3,5	9
Jack	3,2	2	1,6016	3,5812	7,5	0	7,5
Nely	1	0	1,3038	2,9155	6	-1	7
Tito	0,6	0,5	1,9261	4,307	7,5	-3,5	11
Bessy	1,2	1,5	1,179	2,6363	4	-1,5	5,5
Aston	4	6	1,4405	3,221	6,5	-1	7,5
Total	2,08	1,25	0,4493	3,1773	7,5	-3,5	11

Tabuľka 9: Variačno-štatistická charakteristika dosiahnutých indexov

(ak ρ je od -1 do -0,5 je vzťah silný a opačný, ak je od 0,5 do 1 je silný a rovnaký, keď je od -0,5 do 0,5 väzba je slabá, ak $P < 0,05$ vzťah je aj štatisticky)

		ENGEL	AFFINITY	ASAN	AURORA	DADDY	JACK	NELY	TITO	BESSY	ASTON
ENGEL	ρ	1	0,816	0,553	0,789	-0,41	0,579	0,132	-0,359	0,132	-0,289
	P	,	0,092	0,334	0,112	0,493	0,306	0,833	0,553	0,833	0,637
	N	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
AFFINITY	ρ		1	0,526	,947(*)	0,103	0,5	0,526	0,051	0,289	-0,026
	P		,	0,362	0,014	0,87	0,391	0,362	0,935	0,637	0,966
	N		5	5	5	5	5	5	5	5	5
ASAN	ρ			1	0,395	-0,051	0,237	0,158	0,462	0,553	-0,368
	P			,	0,511	0,935	0,701	0,8	0,434	0,334	0,542
	N			5	5	5	5	5	5	5	5
AURORA	ρ				1	0,205	0,263	0,289	-0,103	-0,026	-0,237
	P				,	0,741	0,669	0,637	0,87	0,966	0,701
	N				5	5	5	5	5	5	5
DADDY	ρ					1	-0,616	0,154	0,6	-0,154	-0,051
	P					,	0,269	0,805	0,285	0,805	0,935
	N					5	5	5	5	5	5
JACK	ρ						1	0,658	-0,154	0,658	0,553
	P						,	0,227	0,805	0,227	0,334
	N						5	5	5	5	5
NELY	ρ							1	0,462	0,763	0,789
	P							,	0,434	0,133	0,112
	N							5	5	5	5
TITO	ρ								1	0,616	0,205
	P								,	0,269	0,741
	N								5	5	5
BESSY	ρ									1	0,553
	P									,	0,334
	N									5	5

Tabuľka 10: Porovnanie psov medzi sebou

		Oslovenie priateľsky za prítomnosti majiteľa	Oslovenie priateľsky bez prítomnosti majiteľa	Oslovenie nepriateľsky za prítomnosti majiteľa	Oslovenie nepriateľsky bez prítomnosti majiteľa	Akustický podnet fľaša
Oslovenie priateľsky za prítomnosti majiteľa	P	1	0,221	0,119	-0,247	0,182
	P	,	0,54	0,744	0,492	0,615
	N	10	10	10	10	10
Oslovenie priateľsky bez prítomnosti majiteľa	P		1	-0,037	0,053	0,311
	P		,	0,919	0,885	0,381
	N		10	10	10	10
Oslovenie nepriateľsky za prítomnosti majiteľa	P			1	0,107	0,275
	P			,	0,769	0,442
	N			10	10	10
Oslovenie nepriateľsky bez prítomnosti majiteľa	P				1	0,025
	P				,	0,946
	N				10	10

Tabuľka 11: Porovnanie testov medzi sebou